

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Pedagogų ir mokyklų vadovų požiūris į ugdymo organizavimo priemonių, didinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikumą

**PROJEKTAS „BENDROJO UGDYMO TURINIO IR ORGANIZAVIMO MODELIŲ SUKŪRIMAS IR
IŠBANDYMAS BENDRAJAME UGDYME“**

Projekto kodas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-04-0001

Tyrėjai

dr. Jūratė Valuckienė
Sigitas Balčiūnas
dr. Milda Damkuvienė
dr. Evandželina Petukienė

Vilnius, 2022

TURINYS

IVADAS.....	2
1. KAS PAVEIKU DIRBANT SU MOKYMOSI SUNKUMUS PATIRIANČIAIS MOKINIAIS? TEORINĖS TYRIMO NUOSTATOS.....	4
2. TYRIMO METODIKA.....	12
3. TYRIMO REZULTATAI.....	19
3.1. Mokyklos vadovų ir pedagogų požiūris į ugdymo priemonių poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą	19
3.2. Mokyklos vadovų ir pedagogų požiūris į mokyklos sprendimų poveikį gerinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą.....	23
3.3. Dalykų mokytojų požiūris į priemonių poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą.....	34
3.4. Skirtingą darbo stažą turinčių pedagogų požiūris į žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą didinančių priemonių poveikį.....	40
3.5. Atsakymų į klausimą „Kokiomis Jūsų asmeninėmis ir Jūsų mokyklos patirtimis galėtų pasinaudoti kitos mokyklos, gerindamos savo mokinių mokymosi motyvaciją ir pasiekimus?“ turinio analizės rezultatai.....	42
TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS.....	45
LITERATŪRA.....	48
PRIEDAI.....	51

IVADAS

Šioje ataskaitoje pateikiami bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų ir vadovų požiūrio į ugdymo organizavimo priemonių, didinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikumą tyrimo rezultatai. Tyrimas atliktas įgyvendinant projekto „Bendrojo ugdymo turinio ir organizavimo modelių sukūrimas ir išbandymas bendrajame ugdyme“ (09.2.1-ESFA-V-726-04-0001) 1.3. veiklą „Ugdymo organizavimo ir mokymosi pagalbos teikimo modelių žemų mokinių pasiekimų gerinimui parengimas ir įgyvendinimas“. Veikloje dalyvavo 48 bendrojo ugdymo programas vykdančios mokyklos iš 20 savivaldybių. Visose mokyklose buvo analizuojamos mokinių žemų pasiekimų priežastys, rengiami ir įgyvendinami ilgalaikiai veiksmų planai mokinių pasiekimams gerinti, kuriami ir išbandomi ugdymo organizavimo ir mokymosi pagalbos teikimo modeliai mokinių žemų pasiekimų gerinimui.

Tyrimo tikslas – atskleisti mokyklų, dalyvavusių projekto „Bendrojo ugdymo turinio ir organizavimo modelių sukūrimas ir išbandymas bendrajame ugdyme“ (Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-04-0001) 1.3. veikloje „Ugdymo organizavimo ir mokymosi pagalbos teikimo modelių žemų mokinių pasiekimų gerinimui parengimas ir įgyvendinimas“, pedagogų ir vadovų požiūrį į ugdymo organizavimo priemonių, didinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikumą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti pedagogų ir vadovų požiūrį į ugdymo pamokoje strategijų / būdų / priemonių poveikumą didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą.
2. Nustatyti pedagogų ir vadovų požiūrį į mokyklos lygmens ugdymo organizavimo priemonių poveikį didinant mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvaciją ir pažangą.
3. Įvertinti pedagogų, pagalbos mokiniui specialistų, mokyklos vadovų nuomonių apie ugdymo organizavimo priemonių, didinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, suderinamumą.

Duomenų rinkimo metodas. Tyrimo tikslui pasiekti pasirinktas anketinės apklausos metodas, leidžiantis greitai surinkti ir apibendrinti pedagogų ir vadovų nuomonę apie ugdymo organizavimo priemonių, didinančių mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikį.

Tyrimo imtis. Siekiant tyrimo tikslo, apklausti projekto dalyviai (382 pedagogai iš 47 mokyklų). Tyrimo imtis nėra reprezentatyvi visos šalies bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų populiacijai. Tyrimo rezultatai atspindi rajono centrų ir kaimiškųjų vietovių bendrojo ugdymo programas įgyvendinančių mokyklų, kurios susiduria su mokinių žema mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumais, pedagogų ir vadovų nuomonę.

Tyrimo administravimas ir etika. Tyrimo duomenys rinkti elektroniniu būdu 2022 m. gegužės mėn. respondentams užpildant klausimyną virtualioje erdvėje. Apklausa administravo mokyklų vadovai, gavę projekto metodininkių informacinį laišką su informaciją apklausos organizavimui. Jame nurodyti apklausos dalyviai, apklausos laikas, anketos pildymo trukmė, virtualus apklausos adresas.

Tyrimo duomenų analizės metodai. Duomenų sisteminimui ir analizei naudota *SPSS 24.0 for Windows* (angl. *Statistical Package for the Social Sciences*) programinė įranga. Kiekybiniai apklausos

duomenys susisteminti taikant aprašomosios ir daugiamatės statistikos metodus: skaičiuoti respondentų atsakymų procentiniai dažniai, lyginti apibendrinti skirtingų grupių duomenys, rezultatai vizualizuoti. Atsakymų į atvirus klausimus analizei taikytas turinio (angl. *content*) analizės metodas.

Tyrimo ataskaitos struktūra. Tyrimo rezultatai pateikiami trečiojoje ataskaitos dalyje. 3.1 ataskaitos skyriuje pristatomas bendras mokyklos vadovų ir pedagogų požiūris į ugdymo būdų poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą. 3.2 skyrius atskleidžia mokyklos vadovų ir pedagogų požiūrį į mokyklos sprendimų poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą. 3.3 skyriuje aptariamas dalykų mokytojų požiūris į skirtingų priemonių poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą. 3.4 skyriuje palyginama skirtingą darbo stažą turinčių pedagogų nuomonė apie žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą didinančių priemonių poveikį. 3.5 skyriuje aptariami atsakymų į atvirą klausimą turinio analizės rezultatai.

Tyrimo rezultatų interpretavimas. Apklausos rezultatai atspindi tik subjektyvią projekte dalyvavusių mokyklų vadovų ir pedagogų nuomonę apie ugdymo organizavimo priemonių, didinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikumą, įtakotą projekto inicijuotų veiklų ir respondentų profesinės praktikos. Tyrimo rezultatai gali būti vienas iš informacijos šaltinių / išeities taškų diskusijai rengiant Ugdymo organizavimo ir mokymosi pagalbos praktinį vadovą mokinių žemų pasiekimų gerinimui.

Tyrėjų komanda, dėkodama visiems tyrime dalyvavusiems mokyklų pedagogams ir vadovams, linki atkakliai ir nuosekliai tęsti projekte pradėtus ugdymo organizavimo pokyčius, nepamirštant to, kas vykstant nuolatinei kaitai svarbiausia, – būti nusiteikusiems suprasti vieniems kitus, kolegialiai ieškoti sprendimų ir tikėti, kad kiekvienas mokinys nori mokytis ir pasiekti jo galimybes atitinkantį rezultatą.

1. KAS PAVEIKU DIRBANT SU MOKYMO SI SUNKUMUS PATIRIANČIAIS MOKINIAIS? TEORINĖS TYRIMO NUOSTATOS

Mokinių, patiriančių mokymosi sunkumus, pasiekimų gerinimas – gana plačiai mokslininkų tyrinėjamas reiškinys. Mokslo darbuose jie pateikia savo požiūrį, argumentuoja priemonių, didinančių žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pasiekimus, klasifikacijas, vartoja jiems priimtinius terminus, tačiau daugumos atsakymas į klausimą: kas paveiku dirbant su žemų pasiekimų mokiniais – labai panašus: tik ilgalaikis bendras ir nuoseklus mokyklos ir kiekvieno mokytojo dėmesys mokiniui ir jo šeimai keičia žemų pasiekimų mokinio mokymosi motyvaciją ir užtikrina pažangą. Tyrimais senokai patvirtina, kad ugdymo idėjų, pripažįstančių, kad visi besimokantys yra skirtingi, stiprinimas ir kiekvieno mokinio skirtybių pozityvus vertinimas yra tinkama kryptis, gerinant mokinių pasiekimų rezultatus (EBPO, 2011).

Šioje ataskaitos dalyje struktūruotai referuojami keleto apibendrinančių mokslinių tyrimų (metaanalizių), orientuotų į priemonių, paveikių mokant žemų pasiekimų mokinius, vertinimą rezultatai.

Bendros mokyklos darbo su žemų pasiekimų mokiniais nuostatos

Sėkmingos mokyklos ir mokytojai geba atrasti mokinių ir jų šeimų stipriąsias puses ir remtis jomis mokant (Rutter, 1985, Siraj-Blatchford, 2011). Jie girdi vaikų „balsus“, gerbia mokinių pasirinkimus ir indėlį į mokymąsi, pripažįsta besimokančiųjų teises. Tokių mokyklų ir mokytojų visi mokiniai supranta, kad yra gerbiami ir vertinami, nepaisant jų socioekonominio kultūrinio šeimos statuso.

Tyrimais taip pat patvirtinta, kad mokyklos, kurioms pavyksta pagerinti prasčiau besimokančių mokinių rezultatus, pasižymi pozityviu požiūriu į kontekstą, iš kurio mokins ateina į pamokas, ir niekada nekaltina šeimos. Jos žino, kad norint sumažinti mokinių pasiekimų skirtumus, svarbu kurti pasitikėjimo ir pagarbos kupiną partnerystę, padedančią geriau suprasti, kaip nepalanki socioekonominė situacija veikia šeimas ir mokyklos bendruomenę. Šių mokyklų mokytojai į vaikus ir jų šeimas visada žvelgia per galimybių ir išipareigojimų, o ne trūkumų prizmę (Ciuffetelli Parker, 2013). Mokyklų vadovai, atsižvelgdami į socialinius šeimų skirtumus, kuria darbotvarkes ir siekia užtikrinti pedagogines praktikas, daugiau dėmesio skiriančias nepalankioje šeimos situacijoje besimokantiems mokiniams, o ne šeimų kontekstu argumentuoja prastą mokinių mokymąsi ir mokyklos rezultatus (Gorski, 2012; People For Education, 2013).

Sėkmingai dirbančios mokyklos turi mokytojus, pažįstančius kiekvieną vaiką, žinančius jo pomėgius, ir mokymosi iššūkius. Šie mokytojai dėmesingai ir nuosekliai ieško būdų, padedančių kiekvienam mokiniui pasiekti geriausių rezultatų pagal jo galimybes (Barth, 1999; Florian ir kt., 2007; Sahlberg, 2009, 2011; Florian ir Linklater, 2010; Siraj-Blatchford, 2011; Florian, 2016). Mokyklos sėkmę mokant visus sukuria kiekvieno vaiko poreikį, kad ir kokie jie paprasti ar sudėtingi būtų, matymas (Norwich, 2002; Florian ir kt., 2007; Wyness, 2011; Burgess, 2014; Greaves ir kt., 2014; Blanden ir kt., 2015; MacLeod ir kt., 2015; Florian, 2016). Sėkmingos mokyklos ir mokytojai nesivadovauja stereotipiniu požiūriu, kad „kai kurie mokiniai turi mažiau įgimtų gabumų ar socialinių galimybių

patirti mokymosi sėkmę“ (MacLeod ir kt., 2015). Mokyklose, patiriančiose sėkmę mokant kiekvieną mokinį, dominuoja požiūris, kad žemų pasiekimų mokiniai negali būti išskiriami ugdymo procese jiems taikant žemesnius standartus ir neturint aukštesnių lūkesčių jų mokymosi rezultatams.

Vadybiniai sprendimai

Marcus (2016), apibendrindama mokslinių tyrimų apie strategijas, padedančias mažinti mokymosi pasiekimų atotrūkį mokykloje, rezultatus, išskiria šešias vadybinių intervencijų sritis: 1) investavimą į mokytojų profesionalumą ir mokymo kokybę; 2) lyderystės stiprinimą; 3) refleksyvios praktikos ir tyrinėjimu grįsto veikimo vystymą; 4) paramos ir bendradarbiavimo tinklų kūrimą; 5) vertinimo sistemos efektyvinimą; 6) ankstyvąją specialistų pagalbą / intervenciją.

Sosu ir Ellis (2014) išskirti veiksmingiausi mokyklos sprendimai apima: 1) mokyklos lygmens strategijas, orientuotas į aukštos kokybės mokymą, lyderystę, paramos bei bendradarbiavimo tinklų su tėvais, kitomis bendruomenėmis ir organizacijomis vystymą; 2) pedagogines strategijas, įtraukiančias teksto skaitymo ir suvokimo, metakognityvinių bei savireguliacijos kompetencijų ugdymą, kuriomis siekiama padėti mokiniams išmokyti mokytis (mąstyti apie savo mokymąsi, kurti savo mokymosi planavimo, stebėjimo ir vertinimo strategijas); 3) individualizuotą ugdymą karjerai, profesinį švietimą ir orientavimą nuo pradinio ugdymo pakopos (karjeros konsultantų pagalbą, darbdavių įtraukimą, konkretaus darbo patirties suteikimą ir pan.); 4) papildomą mokymą, įskaitant individualų mokymą, konsultacijas, mentorystės programas, popamokines veiklas.

Mokslininkai pastebi, kad pavienės mokytojo ar net vienos mokyklos pastangos pagerinti mokinių pasiekimus dažnai būna bevaisės. Mokykloms rekomenduojama kurti plačius pagalbos ir bendradarbiavimo tinklus, kurie pasak Marcus (2016), reiškia tiek mokyklos bendruomenės narių (vadovų, mokytojų, vaikų, pagalbos specialistų) bendradarbiavimą mokykloje, tiek įvairių organizacijų, bendruomenių, specialistų bei tėvų įtraukimą už mokyklos ribų.

Intervencijos, veiksmingos dirbant su mokiniais iš žemos socioekonominės aplinkos

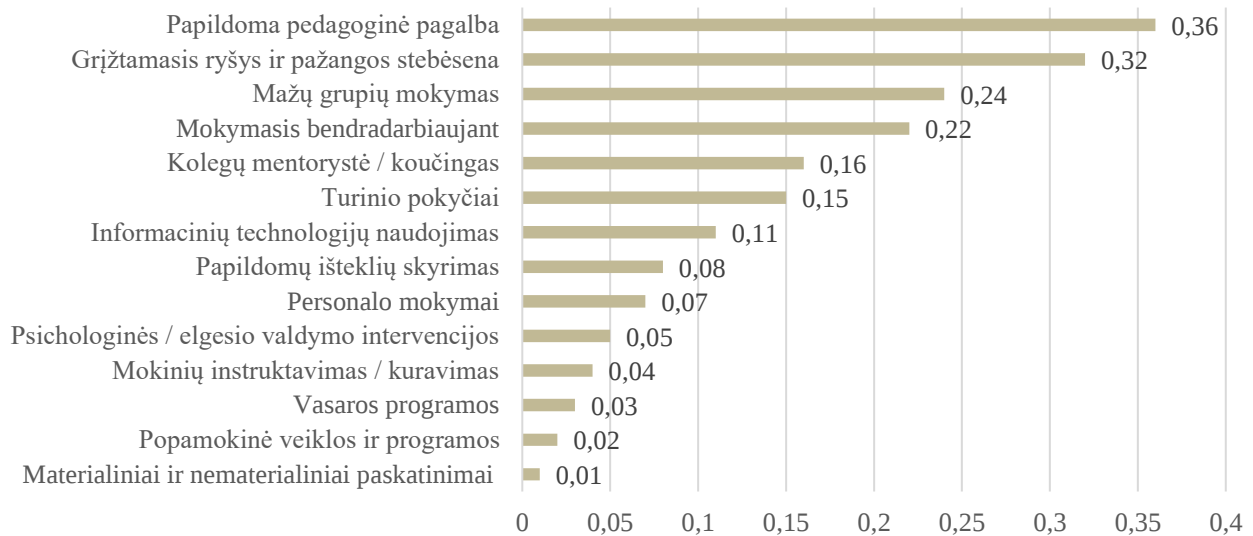
Dietrikson ir kt. (2017) mokslinių tyrimų rezultatų metaanalizėje, kurioje panaudoti 101 mokslinės studijos, atliktos JAV, Australijoje, Kanadoje, Čilėje, Vokietijoje, Švedijoje, rezultatai, išskirta 14 veiksmingų intervencijų, gerinančių žemos socioekonominės aplinkos mokinių pasiekimus pradinio ir pagrindinio mokymosi pakopose, kategorijų. Tai:

- *Popamokinės veiklos ir programos.* Tai intervencijos, įgyvendinamos ne pamokų metu įvairiose erdvėse (pvz., iniciatyvos, kuriose mokyklos, savivaldybė, nevyriausybinių organizacijos, vietos bendruomenė ir verslas veikia kartu, kad sukurtų saugią aplinką ir suteiktų akademinę paramą mokymuisi).
- *Mokinių instruktavimas / kuravimas.* Tai intervencijos, nesusijusios su pedagogine pagalba pamokoje (pvz., pagalba mokiniui renkantis dalykus ir užsiėmimus, kuriuos jis norėtų lankyti, mokinio profesinio kelio modeliavimas).
- *Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams.* Tai mokytojams priskirti kolegos mentoriai, dažniausiai pagal mokomą dalyką.

- *Informacinių technologijų naudojimas.* Tai kompiuteriai ir programinė įranga, naudojama pamokose (pvz., programos mokiniams ir mokytojams, suteikiančios tiesioginį diagnostinį grįžtamąjį ryšį, programos, padedančios papildomai mokytis, įtvirtinti žinias).
- *Turinio pokyčiai.* Tai intervencijos, apimančios tik ugdymo turinio kaitą (pvz., dalyko mokymo programą papildanti ar gilinanti medžiaga, tarpdalykinė integracija, didesnis dėmesys matematiniam samprotavimui, teksto suvokimui ne kalbos dalykų pamokose).
- *Mokymasis bendradarbiaujant.* Tai intervencijos, kurių dėka mokiniai sistemingai ir struktūruotai kartu dirba poromis arba mažomis grupėmis (pvz., mokiniai moko vieni kitus, gabesni padeda mažiau gabiems mokiniams ir pan.).
- *Grįžtamasis ryšys ir pažangos stebėjimas.* Į šią kategoriją įtrauktos intervencijos, kurių dėka įvedamas naujas grįžtamojo ryšio arba mokinio pažangos stebėjimo komponentas, kurio pagalba mokytojai ar mokiniai gauna informacijos apie mokymąsi. Dažniausiai šiai intervencijai keliamas tikslas – pritaikyti mokytojų mokymą individualiems mokinio poreikiams.
- *Materialiniai ir nematerialiniai paskatinimai mokiniams, mokytojams, šeimoms* (pvz., atlygis mokiniams už knygų skaitymą, papildomos lėšos šeimoms priklausomai nuo vaikų akademinės pažangos, priemokos mokytojams už darbą su žemų pasiekimų mokiniais / jų klasėmis).
- *Papildomi finansiniai ištekliai* (pvz., papildomų mokytojų etatų mokyklai skyrimas, stipendijos mokiniams).
- *Personalo mokymai* (pvz., mokytojų ir mokyklos vadovų profesinio tobulinimosi iniciatyvos, platesnį tikslą darbui su žemų pasiekimų mokiniais keliančios programos, bet ne tiksliniai mokymai, kaip įgyvendinti ribotą ugdymo intervenciją).
- *Psichologinės / elgesio valdymo intervencijos,* orientuotos į mokinių mokymosi pasiekimų gerinimą, ugdant socialines kompetencijas, švelninant probleminį elgesį ir keičiant lūkesčius mokymosi rezultatams (pvz., prevencinės programos, visos mokyklos socialinio-emocinio ugdymo programos, žaidimų terapija ir stereotipinių pamokos baimių valdymo intervencijos).
- *Mažų grupių mokymas.* Šiai kategorijai priskirtose intervencijose nėra aiškaus mokymosi bendradarbiaujant strategijos elemento. Tai tik mokymas, kuriam mokiniai suskirstomi į grupes, mažesnes nei įprastos klasės.
- *Vasaros programos.* Šios intervencijos vykdomos vasaros atostogų metu (pvz., knygų, atrinktų bendradarbiaujant su bibliotekininkais, skaitymas, papildomi dalyko darbai numatant kontaktą su mokytoju).
- *Papildoma pedagoginė pagalba.* Tai užsiėmimai, kuriuose mokiniai individualiai arba labai mažoje (iki penkių mokinių) grupėje gauna papildomą pedagoginę pagalbą iš mokytojo arba kito apmokyto suaugusio savanorio. Intervencijos, įtrauktos į šią kategoriją, dažnai yra griežtai

struktūrizuotos mokymo programos, turinčios konkretų tikslą, įgyvendinimo terminą (paprastai nuo 12 iki 20 savaitių).

Dietrikson ir kt. (2017) metaanalizės rezultatai rodo, kad didžiausią poveikį žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatų gerėjimui turi papildoma pedagoginė pagalba, intervencijos, susijusios su grįžtamuoju ryšiu ir mokinio pažangos stebėseną, mokymas mažose grupėse ir mokinių mokymasis bendradarbiaujant klasėje. Susisteminti vidų intervencijų poveikių dydžiai žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatams pateikti 1 paveiksle.

1 pav. Ugdymo intervencijų poveikis žemo SEK mokinių mokymosi rezultatams (parengta pagal Dietrikson ir kt., 2017, p. 268 lentelės duomenis)

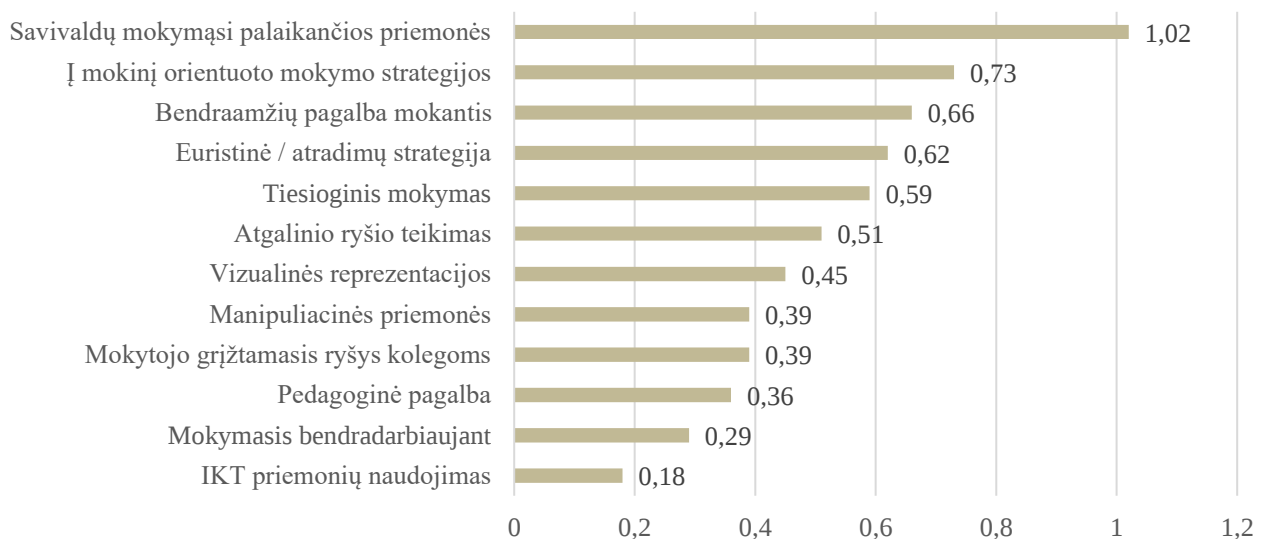
Priemonės, mažinančios mokinių pasiekimų skirtumus

Hodgen ir kt. (2020) savo metaanalizėje įvertinę 107 mokslo studijų (76 metaanalizių ir 31 sisteminių mokslinių tyrimų apžvalgų), vykdytų Jungtinėje Karalystėje, rezultatus, atrinko 12 įrodymais grįstų priemonių, veiksmingų gerinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatus. Priemonės, turinčios poveikį žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatams, yra:

- *Tiesioginis mokymas* – mokytojo suplanuotas ir struktūruotas pamokos vedimas, apimantis mokinio praktines veiklas ir grįžtamąjį ryšį.
- *Euristinė / atradimų strategija* – mokymas, skatinantis mokinius patiems rasti dėsningumus, išvesti taisykles.
- *Informacinių technologijų naudojimas* – kompiuteriai, išmanieji įrenginiai ir kitos informacinės technologijos naudojamos kaip papildoma mokymo priemonė.
- *Sensorinės manipuliacinės priemonės* – konkrečios priemonės, padedančios mokiniams suprasti ir mokytis (kubeliai, kaladėlės, kortelės ir pan.).
- *Bendraamžių pagalba mokantis* – mokinių mokymasis vieniems iš kitų.

- *Pedagoginė pagalba* – individuali pedagoginė pagalba teikiama mokytojo arba pagalbos specialistų mokiniams dirbant individualiai arba mažose grupėse.
- *Grįžtamasis ryšys mokiniui* – mokiniui teikiama informacija apie jo mokymosi veiklos rezultatus ar supratimą.
- *Vizualinės prezentacijos* – diagramos, grafikai ir kiti įrankiai, pvz., skaičių eilutės (įtraukiant konkrečius vaizdinius ir abstrakčius elementus).
- *Mokytojo grįžtamasis ryšys kolegoms* – informacija, pateikiama kitiems mokytojams apie mokinio mokymosi ypatumus.
- *Savivaldų mokymąsi palaikančios priemonės* – konkretūs įrankiai, instrukcijos, pagalbinė medžiaga, padedanti mokiniams įvaldyti tam tikrą mokymosi metodą.
- *Mokymasis bendradarbiaujant* – struktūruotas mokinių bendradarbiavimas atliekant bendrą užduotį dažnai skirtingų pasiekimų grupėse.
- *Į mokinį orientuotos mokymo strategijos* – įvairios mokymo strategijos, kurias taikant mokinys ieško būdų, kaip išspręsti duotą problemą, pats konstruoja savo žinojimą (probleminis mokymasis, mokymasis tyrinėjant ir kiti konstruktyvistiniai metodai).

2 paveiksle pateikti apibendrinti mokslininkų išskirtų priemonių poveikių dydžiai žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatams.

2 pav. Ugdymo priemonių poveikių dydžiai žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatams (parengta pagal Hodgen ir kt., 2020, p. 33 lentelės duomenis)

Hodgen ir kt. (2020) pažymi, kad jų išskirtos priemonės yra veiksmingos, kai mokytojai gilinasi į jų esmę, analizuoja poveikį ir sumaniai modeliuoja savo ir mokinių vaidmenis ugdymo procese. Mokslininkų nuomone, bet kurios priemonės efektyvumas labai priklauso nuo mokytojo profesionalumo. Nei viena iš šių priemonių neturėtų tapti vienintele universalios mokyklos priemone,

gerinančia visų žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatus. Kiekvienos iš jų įgyvendinimą būtina kruopščiai suplanuoti, lygiagrečiai investuojant į mokytojų kompetencijų tobulinimą, skatinti mokytojus eksperimentuoti, naujais būdais motyvuojant mokinius, kuriems įprastos mokymo priemonės netinka / neduoda norimų rezultatų (Kerr ir kt., 2010).

Pedagoginių strategijų, dirbant su žemų pasiekimų mokiniais, taikymas

Tiesioginis mokymas. Tiesioginio mokymo efektyvumas, mokant žemų pasiekimų mokinius, įrodomas kaip tinkamų ir mažiau varginančių sąlygų jų mokymuisi sudarymas. Hodgen ir kt. (2020) pabrėžia, kad tiesioginis mokymas nėra tik suplanuotų dalyko žinių / informacijos perteikimas. Jam būdingi mokytojo anksto apgalvoti, kruopščiai parengti paaiškinimai struktūrizuotam mokinio veikimui ir grįžtamasis ryšys. Tiesioginis mokymas gali būti derinamas su kitais mokinių mokymosi metodais, įskaitant problemų sprendimą ir bendradarbiavimą, tačiau reikia žinoti, kad į mokinio savarankišką mokymąsi orientuotos strategijos yra mažiau paveikios žemų pasiekimų mokinių rezultatų gerėjimui.

Informacinių technologijų naudojimas pamokose yra vertingas, nors jo poveikis žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatų gerėjimui nėra didelis. Hodgen ir kt. (2020) pabrėžia šios strategijos, kaip papildomos priemonės, naudą, norint išlaisvinti dalį mokytojo darbo laiko pamokoje, tačiau perspėja, kad informacinėmis technologijomis jokių būdų negali keisti tiesioginio mokymo klasėje, kurioje daug mokymosi sunkumus patiriančių mokinių.

Mokymasis bendradarbiaujant. Bendradarbiavimo strategijų poveikis mokinių mokymuisi pamokoje visuomet yra teigiamas, tačiau jo poveikio dydis skiriasi priklausomai nuo mokymosi bendradarbiaujant metodinių rekomendacijų taikymo nuoseklumo (EEF, 2016). Pažymėtina, kad mokinių mokymasis bendradarbiaujant nevyksta savaime. Ši strategija – tai ne tik mokinių suskirstymas į grupes, bet ir išmintinga mokytojo pagalba, sudarant sąlygas mokytis vieniems iš kitų. Mokymosi bendradarbiaujant užduotys turi būti kruopščiai suplanuotos. Yra nustatyta, kad aukštesnių pasiekimų homogeniškesnėse klasėse mokiniai dažniau dirba grupėse, o žemesnių pasiekimų – dažniau kartu visa klase ir mažiau porose ar grupėse. Atliekant grupines užduotis reikalinga paskatinti ir padrašinti prasčiau besimokančius mokinius kalbėti ir išreikšti savo mintis. Būtent mokytojo atrasti būdai, paskatinantys besimokančiųjų pokalbį ir sąveiką, dažniausiai duoda didžiausią naudą mokymosi bendradarbiaujant strategijos atveju (EEF, 2016).

Mokytojų padėjėjų ir kitų specialistų pagalba yra veiksmingesnė, jei ji struktūrizuota ir terminuota. Nestruktūrizuota mokymosi parama nėra veiksminga ir netgi gali turėti neigiamą poveikį žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai.

Nedaug laiko sąnaudų reikalaujančios strategijos (vizualinės prezentacijos, manipuliacinės priemonės, savivaldų mokymąsi palaikančios priemonės) yra efektyvios, todėl rekomenduojama jomis eksperimentuoti klasėje, kurioje yra daug žemų pasiekimų mokinių.

Strategijos, susijusios su **grįžtamojo ryšio teikimu mokiniui**, yra veiksmingos, nors Hodgen ir kt. (2020) metaanalizės rezultatai nustato kiek silpnesnį jų poveikį nei kituose moksliniuose tyrimuose. Grįžtamojo ryšio paskirtis mokant žemų pasiekimų mokinius – skatinti ir palaikyti mokymąsi, o ne

formaliai informuoti apie pamokos tikslus ar mokymosi žingsnius. Išmintingas ir atsargus mokymosi rezultatų duomenų naudojimas teikiant grįžtamąjį ryšį gali pasitarnauti kaip stimulas mokinio motyvacijai didinti. Tačiau netinkamai suteiktas toks grįžtamasis ryšys gali demotyvuoti mokinį (Troman ir kt., 2007; Croxford ir kt., 2009; EBPO, 2013, 2015).

Savivaldus mokymasis yra ne tik mokymosi strategija, bet ir vienas iš galutinių ugdymo tikslų, kurių mokinyss pasiekia, baigdamas mokyklą. Savivaldaus mokymosi gebėjimų ugdymas – ilgas ir sudėtingas pedagoginis procesas, kuriame mokytojo atsakomybė ir meistriškumas yra pagrindiniai veiksniai, padedantys kiekvienam mokiniui patirti mokymosi sėkmę ir pasiekti norimus rezultatus.

Priemonių poveikumas atsižvelgiant į mokinių amžių

Yra nustatyta, kad mokinių mokymosi pasiekimus gerinančios intervencijos, preventuojančios žemų pasiekimų rizikas, paveikėsnės ankstyvesniame mokykliniame amžiuje arba net priešmokykliniame ugdyme. Kai kurie mokslininkai (pvz., Dietrichson ir kt. 2020; Dietrichson ir kt. 2021), mokykloms rekomenduoja neproporcingai daugiau savo visų išteklių skirti ankstyvosioms intervencijoms, o 12 – 19 metų mokiniams, kurių mokymosi pasiekimai žemi, rasti tik tinkamą pedagoginių metodų derinį pamokose (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Ugdymo intervencijų poveikių dydžiai skirtingo amžiaus žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatams, poveikio dydis (Dietrichson ir kt., 2020, Dietrichson ir kt., 2021)

Intervencijos	Iki 12 metų	12 metų ir vyresni
Mokytojų mokymas dirbti su žemų pasiekimų mokiniais	0,20	0,10
Mokymas kompiuteriu	0,15	0,17
Bendraamžių mokymas	0,44	0,19
Pažangos stebėjimas	0,17	0,19
Mokymas individualiai ar mažoje grupėje (1-5 mokiniai)	0,48	0,38
Mokymas vidutinio dydžio grupėje	0,32	-
Paskatos (piniginės ir ne piniginės)	0,33	0,05
Skaitymo mokymas (supratimas, dekodavimas, sklandumas (kalbos))	0,24-0,29	0,14-0,21
Matematikos mokymas (geometrija, skaičiai ir skaičiavimai, problemų sprendimas)	0,30	0,34
Metakognityvinės strategijos	0,24	-
Socialinės-emocinės kompetencijos	0,24	0,20 mokant skaitymo. 0,35 - matematikos

Šie mokslininkai įrodo, kad vyresniųjų mokinių grupėje veiksmingiausios yra mokymo mažoje grupėje intervencinės programos (0,38), o mokytojų mokymas dirbti su žemų pasiekimų mokiniais, nėra labai efektyvus (0,10). Kitų intervencijų poveikio dydis yra maždaug 0,2. Skaitymo mokymo programų poveikio dydis varijuoja nuo 0,14 (daugkartinis skaitymas, skaitymo sklandumas, teksto supratimas ir dekodavimas) iki 0,21. Matematikos mokymo programų poveikio dydis – 0,34. Tiek matematikos, tiek skaitymo mokymo atveju poveikio dydis labai įvairuoja.

Intervencijų, vykdytų žemesnėse klasėse, trumpalaikio poveikio dydis yra vidutinis (0,26). Lyginant intervencijų, vykdytų žemesnėse ir vyresnėse klasėse poveikį, matyti, kad, poveikis yra didesnis

dirbant su jaunesniais mokiniais. Žemesniųjų klasių mokiniams ypač veiksmingos dvi intervencijos: bendraamžių pagalba ir mokymas dirbant su mažomis mokinių grupėmis. Bendraamžių pagalba ypač paveiki mokiniams iš prastesnės socioekonominės šeimos aplinkos, tačiau mokiniams, turintiems labai didelių mokymosi sunkumų, ši intervencija jau nėra tokia paveiki.

Apibendrinant mokslinių tyrimų apžvalgą, galima teigti, kad tikrai nėra vieno universalaus sprendimo, kaip mokyklai ir mokytojams pagerinti žemų pasiekimų mokinių mokymosi rezultatus. Žemus mokinių pasiekimus lemia visa eilė susijusių veiksnių ir jų sąveikų, todėl sėkmingos mokinių mokymosi motyvaciją stiprinančios intervencijos yra kompleksinės, jungiančios ne tik mokymo ir mokymosi metodus klasėje, bet ir vadybines paramos mokiniui strategijas.

Visa mokykla, kartu ir kiekvienas jos mokytojas, turi gebėti pamatyti mokinius, turinčius negalią, mokinius, kuriems sunku, nes jiems trūksta šeimos paramos, mokinius iš žemesnės socialinės ekonominės aplinkos, mokinius, turinčius emocinių ar elgesio, sveikatos problemų, mokinius, besimokančius ne gimtąja kalba ar ilgesnį laiką gyvenusius kitose šalyse, ir visus kitus, kuriems nesiseka mokytis taip, kaip iš jų tikimasi, ir rasti sprendimus, pirmiausiai keičiančius mokytojo santykį su mokiniu, kurio mokymosi pasiekimai žemi.

2. TYRIMO METODIKA

Tyrimo tikslas – atskleisti mokyklų, dalyvavusių projekte, pedagogų ir vadovų požiūrį į ugdymo organizavimo priemonių, didinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikį.

Duomenų rinkimo instrumentas

Tyrimo instrumentą sudaro mokslininkų (Dietrikson ir kt., 2017, Hodgen ir kt., 2020), metaanalizėse išskirtos žemo socialinio ekonominio konteksto mokymosi sunkumus patiriančių mokinių akademinių pasiekimų gerinimo priemonės. Anketoje jos suskirstytos į keturias grupes: 1) Mokytojo darbo pamokoje metodus ir strategijas; 2) Ugdymą ne pamokoje; 3) Mokyklos sprendimus organizuojant ugdymą; 4) Mokyklos sprendimus pedagogų kvalifikacijos tobulinimui.

Apklausoje metu respondentai jau buvo dalyvavę mokyklų pasirinktuose teminiuose mokymuose / kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, kartu su priskirtais projekto konsultantais (žr. 4 pav.) aptarę mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos stiprinimo klausimus, nusistatę mokyklai aktualiausias mokinių žemų pasiekimų problemą ir jos sprendimui sukūrę ir išbandę naują ugdymo organizavimo modelį. Todėl, tikėtina, kad apklausoje dalyviai visiškai pagrįstai galėjo pareikšti savo nuomonę apie skirtingų darbo su mokymosi sunkumus patiriančiais mokiniais organizavimo strategijų / būdų / priemonių poveikumą jų pamokose / mokykloje.

Respondentų vertinimui pateiktų teiginių formuluotės yra bendros, neišskiriančios priemonės specifikos (pvz., anketoje klausiama apie *nuolatinį mokinio pažangos stebėjimą ir individualų grįžtamąjį ryšį*, nedetalizuojant stebėjimo metodo ir grįžtamojo ryšio būdų). Kiekvienos priemonės poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą buvo prašoma įvertinti 5 balų skalėje, kurioje 1 reiškia *Visiškai nepaveiku*, 5 – *Labai paveiku*. Respondentams palikta galimybė neatsakyti į klausimą pasirenkant atsakymą: *Nežinau, negaliu atsakyti* (pateikiant analizės rezultatus – koduota NN).

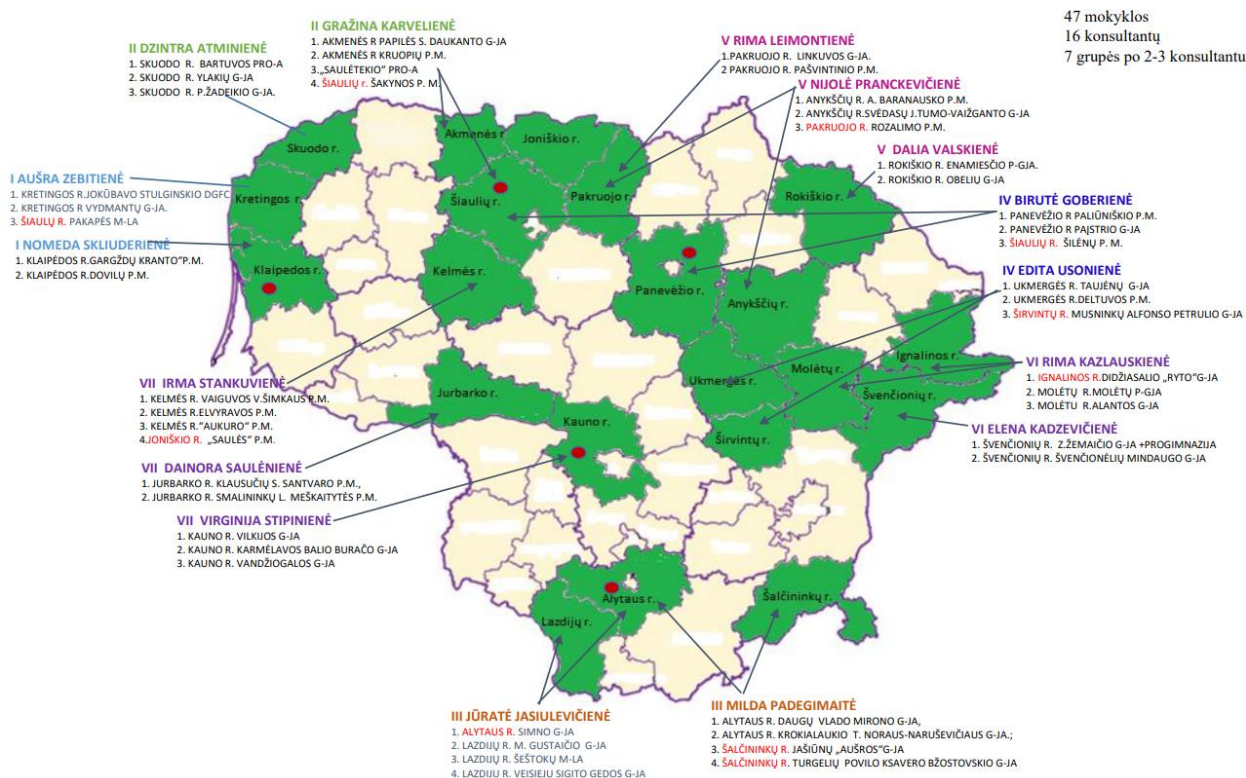
Iš viso pagrindinėje anketos dalyje pateikti 42 uždaro tipo ir 1 atviro tipo klausimas (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Klausimyno pedagogams specifikacija

Diagnostinis blokas	Turinys
Profesinė charakteristika	Mokyklos vietovė, respondento pareigybė, pedagoginio darbo stažas, mokomo dalyko grupė (dalyko mokytojams)
Mokytojo darbo pamokoje metodai ir strategijos	Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnesnių, stipresnių grupės); Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus; Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą; Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje; IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.); Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų; Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius; Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje; Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje; Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys; Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai); Tarpdalykinė integracija; Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“) Tiesioginis mokymas; Mokymasis tyrinėjant; Projektinis mokymasis; Mokymasis bendraujant ir bendradarbiaujant; Integruotas teminis mokymasis; Savivaldis mokymasis; Nuotolinis mokymasis; Socialinio-emocinio ugdymo programos
Ugdymas ne pamokoje	Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos; Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu; Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė; Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose; Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui; Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose; Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus
Mokyklos sprendimai organizuojant ugdymą	Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus; Klasės dalijimas pusiau; Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose; Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose; Aktyvi mokyklos projektinė veikla
Mokyklos sprendimai pedagogų kvalifikacijos tobulinimui	Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse); Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose; Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms; Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse; Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas; Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais
Geroji patirtis	Asmeninė ar mokyklos patirtis gerinant mokinių mokymosi motyvą ir pasiekimus

Tyrimo imtis

Kaipo jau minėta, siekiant atskleisti mokyklų pedagogų ir vadovų nuomonę apie ugdymo organizavimo priemonių poveikimą, apklausti 382 pedagogai iš 47 mokyklų. Į 1.3 projekto veiklą atrinktos ne didžiųjų miestų mokyklos, pasižyminčios santykinai žemesniais akademineis savo mokinių pasiekimais. Mokyklų geografija apima tik rajonų savivaldybių mokyklas (žr. 3 pav.).

3 pav. Apklausoje dalyvavusių mokyklų teritorinis apskirstymas (Ugdymo organizavimo ir mokymosi pagalbos teikimo modeliai, praktinis vadovas mokinių žemų pasiekimų gerinimui, rankraštis, 2022)

Apklausoje dalyvavusių pedagogų pasiskirstymas pagal profesines charakteristikas pateikiamas 3 lentelėje. Tyrime nuomonės apie mokymosi sunkumų patiriančių mokinių mokymo metodus klausta mokyklos vadovų, dalyko mokytojų, pradinių klasių mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų. Didesniąją respondentų dalį sudaro dalyko mokytojai (63 proc.), kiek mažiau apklausta pradinių klasių mokytojų (18 proc.) ir mokyklų vadovų (16 proc.). Pildydami anketą, respondentai galėjo pasirinkti keletą pareigybių. 11 direktoriaus pavaduotojų ar skyriaus vedėjų, nurodžiusių, kad yra ir dalyko mokytojai, apibendrinant rezultatus yra kvalifikuoti kaip dalyko mokytojai, postuluojuant, kad jų nuomonę labiau apsprendžia pedagoginės, o ne vadybinės veiklos patirtis.

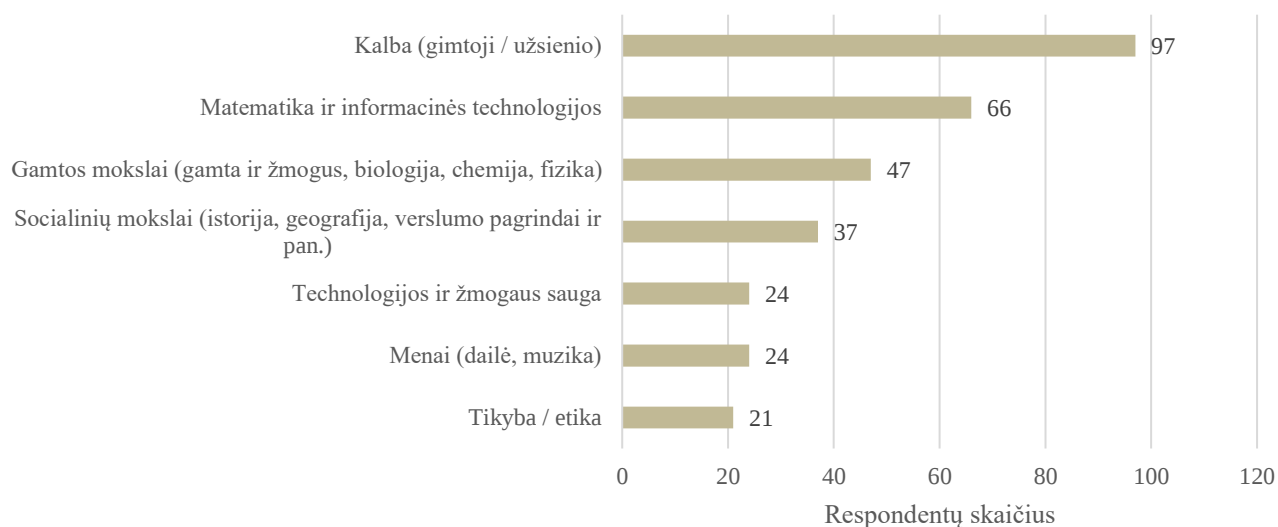
3 lentelė. Respondentų profesinės charakteristikos

	Skaičius	Procentai
Pareigos*		
Mokyklos vadovas (direktorius, pavaduotojas, skyriaus vedėjas)	61	16,0
Pradinių klasių mokytojas	70	18,3
Dalyko mokytojas	241	63,1
Pagalbos mokiniui specialistas	25	6,5
Mokytojo padėjėjas	3	0,8
Kita	6	1,6
Darbo stažas		
Iki 10 m.	19	5,0
Nuo 10 iki 30 m.	171	44,9
Daugiau kaip 30 m.	191	50,1

*Nurodant pareigas buvo galima pasirinkti keletą atsakymų, todėl procentų suma stulpelyje yra didesnė už 100.

Siekiant patikrinti hipotezę, kad mokytojų nuomonė apie darbo pamokoje / mokymo metodų poveikį priklauso nuo mokomo dalyko specifikos, respondentų paprašyta nurodyti mokomą dalyką. Apklausoje dalyvavo visų dalykų mokytojai, iš jų daugiausiai buvo kalbos (gimtosios ar užsienio) bei matematikos ir informacinių technologijų mokytojų. Dalyko mokytojų pasiskirstymas pagal dėstomą dalyką yra pateikiamas 4 pav. Pažymėtina, kad mokytojai galėjo nurodyti ne vieną mokomą dalyką, todėl bendra respondentų pagal mokomus dalykus suma yra didesnė už pedagogų nurodžiusių, kad yra dalyko mokytojai, skaičių. Daugiau ne du dėstomuosius dalykus pažymėjo 20 mokytojų, arba 7,2 proc. respondentų.

Tyrimo imtis nėra reprezentatyvi visos šalies bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų populiacijai. Ji atspindi rajono centrų ir kaimiškųjų vietovių bendrojo ugdymo programas įgyvendinančių mokyklų, kurios susiduria su mokinių žema mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumais, pedagogų nuomonę.

4 pav. Dalyko mokytojų pasiskirstymas pagal dėstomą dalyką

Tyrimo administravimas ir etika

Tyrimo duomenys rinkti elektoriniu būdu 2022 m. gegužės mėn. respondentams užpildant klausimyną virtualioje erdvėje adresu: www.mokyklų.tyrimas.lt/mokytojai/. Apklausą administravo mokyklų vadovai, gavę projekto metodininkių informacinį laišką su informaciją apklausos organizavimui. Jame nurodyti apklausos dalyviai, apklausos laikas, anketos pildymo trukmė, virtualus apklausos adresas.

Atliekant tyrimą laikytasi socialinio mokslinio tyrimo etikos reikalavimų (*Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairės*, 2020): apklausos dalyvio sutikimas dalyvauti tyrime užtikrintas anketos preambulėje; anketoje nėra jautrių, respondentui neigiamas emocijas galinčių sukelti klausimų; elektroninis apklausos administravimas ir galimybės klausimyne identifikuoti mokyklą atsisakymas tyrėjus įgalino užtikrinti respondentų anonimiškumą. Respondentų atsakymų analizė rodo, kad jie pakankamai stropiai pildė anketą, nes nėra nei vieno respondento, kurio atsakymų dispersija būtų maža, t. y. beveik visi teiginiai įvertinti vienodai.

Pildydami klausimyną, nepateikė vertinimo arba pasirinko atsakymą *Nežinau, negaliu atsakyti* priklausomai nuo vertinamos mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos stiprinimo priemonės nuo 1,6 iki 16,8 proc. respondentų (vidutiniškai – 5,4 proc.). Dažniausiai nevertintos priemonės, su kuriomis respondentai nesusidūrė: *Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus; Tėvų samdomų korepetitorių pagalba; Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose; Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms; Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus; Klasės dalijimas pusiau.*

Duomenų analizės metodai

Kiekybiniai apklausos duomenys susisteminti taikant aprašomosios ir daugiamatės statistikos metodus: skaičiuoti respondentų atsakymų procentiniai dažniai, lyginti apibendrinti skirtingų grupių duomenys, rezultatai vizualizuoti. Dažnių analizė ir duomenų sisteminimo rezultatų vizualizavimas leido atskleisti bendras tendencijas tiek visoje imtyje, tiek skirtingose respondentų grupėse.

Apklausoje dalyvavo ne visi mokyklų pedagogai, tačiau beveik visų mokyklų vadovai, todėl vadovų procentinė dalis yra didesnė nei yra pateikiama Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (ŠVIS). Siekiant atskleisti apibendrintą mokyklų nuomonę, naudotas *svorių metodas*, vadovams taikant koeficientą 0,5, dalyko mokytojams – 1,1, pradinių klasių mokytojams – 1, pagalbos mokiniui specialistams (įtraukiant ir mokytojo padėjėjus) – 1. Svorių metodas taikytas tik apibendrinant visos imties duomenis, lyginant atskirų respondentų grupių pagal pareigybę rezultatus jis nenaudotas.

Respondentai anketoje nurodytų ugdymo organizavimo priemonių, skatinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikį vertino rangų skalėje nuo 1 iki 5, tačiau pildymo instrukcijoje pasirinktos nurodyti tik kraštinių vertinimo taškų interpretacijos (1 – *Visiškai nepaveiku*, 5 – *Labai paveiku*), todėl, šiai skalei taikyti intervalinių skalių analizės metodai: analizuojant

atsakymus skaičiuotas vidurkis, standartinis nuokrypis, vidurkių analizės pagrindu priemonės reitinguotos, paveikiausioms (respondentų nuomone) priskiriant mažiausią rangą.

Mokyklos vadovų, pradinių klasių mokytojų, dalyko mokytojų, pagalbos vaikui specialistų grupių pateikti ugdymo organizavimo priemonių, skatinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą priemonių vertinimo skirtumai nustatyti šiais būdais:

1. Buvo skaičiuojamas kiekvienos priemonės poveikio vertinimas skirtingose respondentų grupėse, tikrinama hipotezė, kad įverčių skirstiniai yra lygūs, taikomas *Man-Whitney* testas. Pasirinktas reikšmingumo slenkstis $p=0,05$. Siekiant aiškiau interpretuoti skirtumus tarp grupių, skalės buvo standartizuojamos ir skaičiuojamas įverčių lyginamosiose grupėse vidurkių skirtumas. Šį skirtumą galima interpretuoti pasitelkiant klasikinę Cohen (1998) rekomendaciją: 0,2 – skirtumai maži, 0,5 – vidutiniai, 0,8 – dideli.
2. Priemonės rangų ir atskirų respondentų grupių duomenų pagrindu. Rangų statistika įgalino atskleisti vertinimo skirtumus neatsižvelgiant į bendrą konkrečios grupės tendenciją daugelį priemonių vertinti aukščiau / žemiau nei kitos grupės. Tikrinta hipotezė, kad mokyklos vadovų, pradinių klasių mokytojų, dalyko mokytojų, pagalbos vaikui specialistų grupių pateikti priemonių vertinimo rangų skirstiniai yra lygūs (*Wilcoxon* testas susijusioms imtims) bei hipotezė apie visų priemonių visumos vidurkių lygybę (*t* testas susijusioms imtims). Kiekvienai priemonei buvo skaičiuojamas rangų skirtumas lyginamosiose grupėse, ataskaitos suvestinėse lentelėse pateikiami duomenys, jei rangų skirtumas absoliučiu didumu didesnis ar lygus 5.
3. Ryšio stiprumui tarp požymių atskleisti buvo skaičiuojamas *Spearman* koreliacijos koeficientas – r_s . Koreliacijos koeficientas, pakeltas kvadratu, išreiškia dviejų respondentų grupių pateiktų įverčių sklaidos bendrumą, ar, kitaip tariant, bendrą dispersiją.

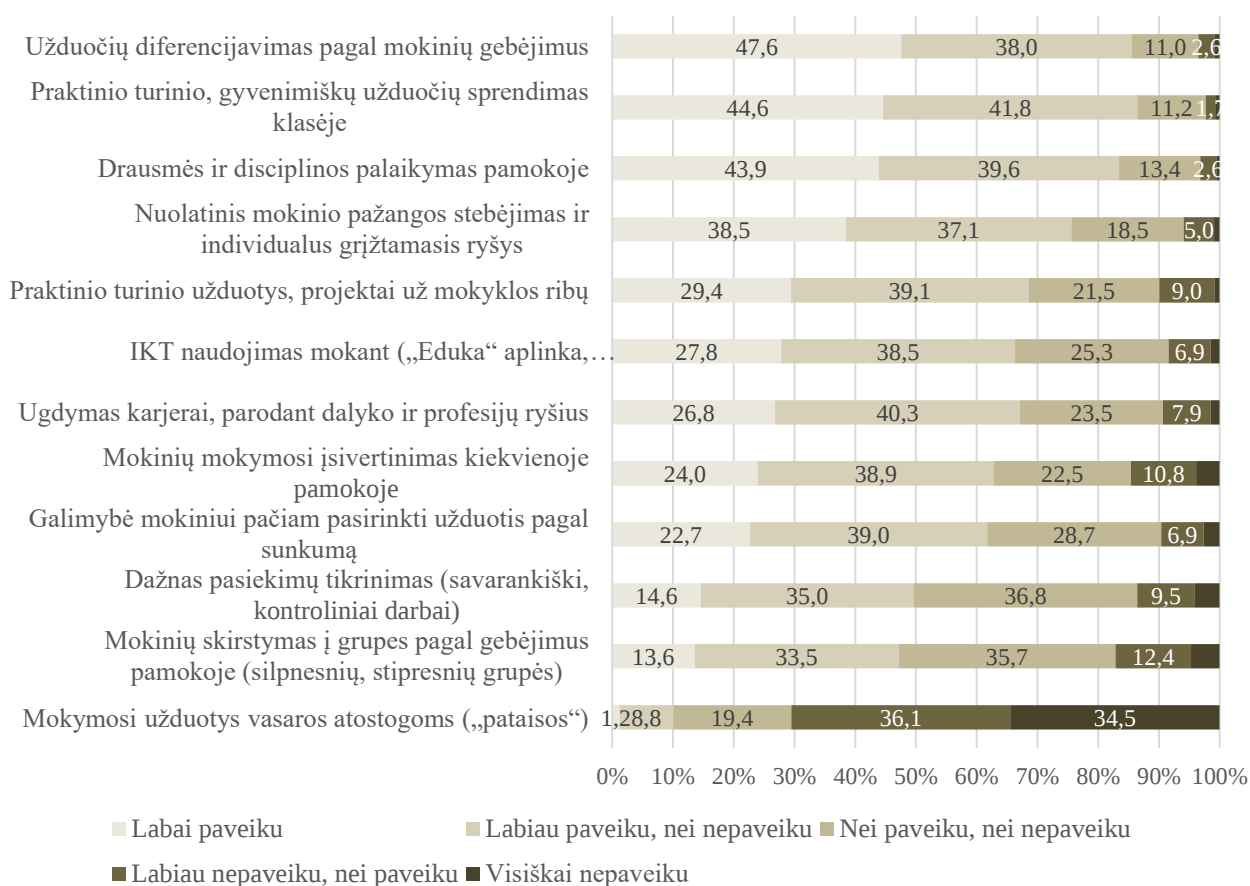
Duomenų sisteminimui ir analizei naudota SPSS 24.0 for Windows (angl. *Statistical Package for the Social Sciences*) programinė įranga. Atsakymų į atvirus klausimus analizei taikytas turinio (angl. *content*) analizės metodas.

Tyrimo rezultatų interpretavimas. Apklausoje rezultatai atspindi tik subjektyvią projekte dalyvavusių mokyklų vadovų ir pedagogų nuomonę apie ugdymo organizavimo priemonių, skatinančių mokymosi sunkumų turinčių mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikumą, įtakotą projekto inicijuotų veiklų ir respondentų profesinės praktikos. Tyrimo rezultatai gali būti vienas iš informacijos šaltinių / išeities taškų diskusijai rengiant Ugdymo organizavimo ir mokymosi pagalbos praktinį vadovą mokinių žemų pasiekimų gerinimui.

3. TYRIMO REZULTATAI

3.1. Mokyklos vadovų ir pedagogų požiūris į ugdymo priemonių poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą

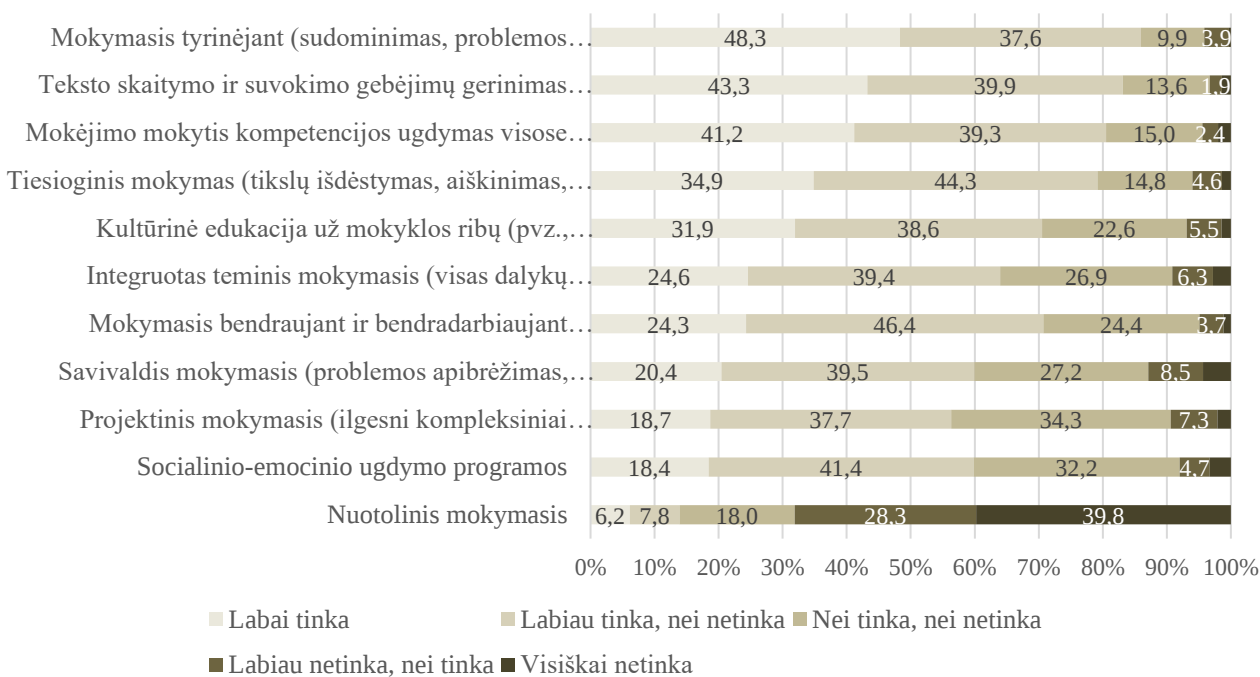
Pirmiausiai respondentai vertino, kiek įvairios priemonės yra paveikios didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą. Projekte „Bendrojo ugdymo turinio ir organizavimo modelių sukūrimas ir išbandymas bendrajame ugdyme“ dalyvavusių mokyklos darbuotojų (vadovų ir pedagogų) nuomone, geriausiai žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą skatina užduočių diferencijavimas pamokoje, praktinio turinio užduočių sprendimas ir netinkamo mokinių elgesio valdymas. Mažiausiai paveikiu pripažįstamas dažnas mokinių pasiekimų tikrinimas, mokinių skirstymas pamokoje į grupes pagal gebėjimus ir mokymosi užduotys vasaros atostogoms. Atkreiptinas dėmesys, kad viena šiandien dažniausiai populiarinama ugdymo proceso tobulinimo priemonių / iniciatyvų, aktyvinant mokymąsi, – mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje – tyrimo dalyvių nėra priskirta prie paveikiausių priemonių grupės (žr. 5 pav.).

5 pav. Ugdymo priemonių pamokoje poveikis didinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą. N=380

Paveikiausia iš vertinimui pateiktų mokymosi sunkumus patiriančių mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo priemonių, respondentų nuomone, yra *mokymasis tyrinėjant* (žr. 6 pav.). Bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų mokinių, tėvų ir pedagogų nuomonės apie įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą tyrimo, atlikto 2022 m. Nacionalinės švietimo agentūros užsakymu, jai vykdant Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2021 m. liepos 9 d. įsakymą „Dėl mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos teminio išorinio vertinimo, organizuojamo 2021–2022 metais, temos, klausimų ir vertinimo rodiklių nustatymo“ Nr. V-1254, rezultatai taip pat patvirtina, kad smalsumas, noras sužinoti ką nors naujo, būdingas ne tik aukštesnius mokymosi pasiekimus turintiems mokiniams, bet ir tiems, kurie savo pasiekimus vertina patenkinamai. Ypač naujo pažinimas būdingas pradinėjų klasių ir žemesniųjų pagrindinės mokyklos klasių mokiniams. Tikėtina, kad apklausoje dalyvavusių mokyklų pedagogai taip pat tai pastebi ir siekia išnaudoti mokymosi sunkumų šalinimui.

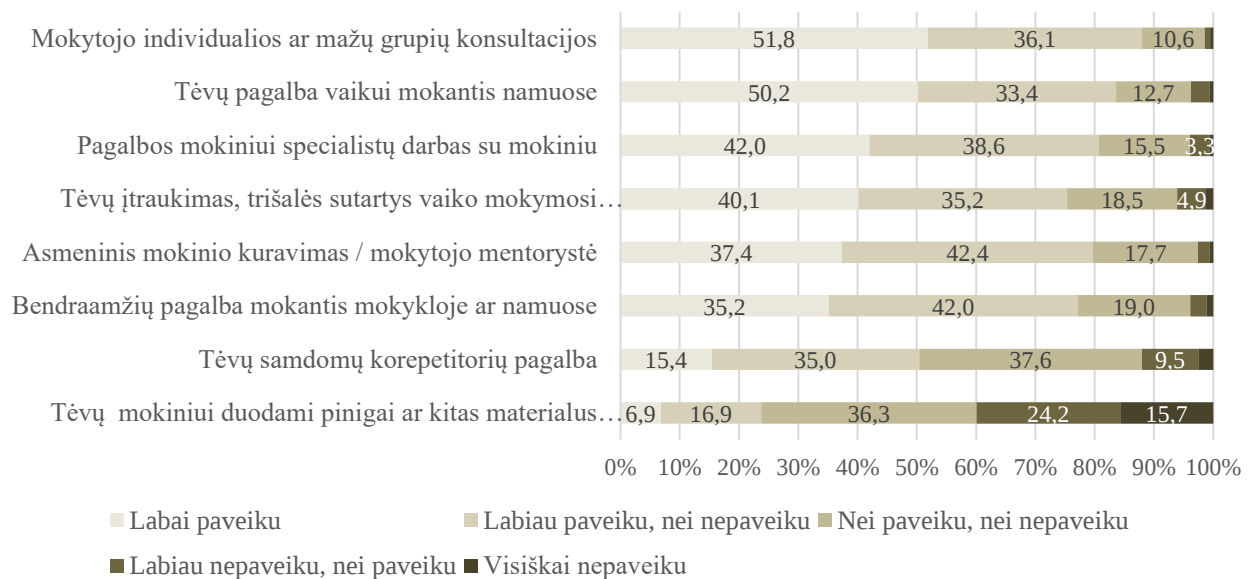
Antrąją pagal poveikumą strategiją respondentų pasirinktas *Tiesioginis mokymas*. Atkreiptinas dėmesys, kad Hattie (2018) nurodo, kad tyrimu grįstas mokymas mokymosi pasiekimams turi vidutinį poveikį (0,40), tuo tarpu tiesioginio mokymo poveikis pasiekimams yra didesnis (0,60). *Nuotolinis mokymas* mokytojų ir mokyklos vadovų pripažintas kaip mažiausiai tinkantis žemų pasiekimų mokiniams (žr. 6 pav.).

6 pav. Ugdymo strategijų poveikis skatinat žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą.
N=380

Tyrimo dalyvių nuomone, *Mokytojo individualios ir mažų grupių konsultacijos* yra paveikiausia priemonė didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą. Ją, kaip labai paveikią, įvertino 52 proc. respondentų, kad apskritai ji gali daryti poveikį mano 88 proc. apklaustos dalyvių.

Gana netikėtai aukštai respondentų įvertintas *Tėvų pagalbos mokiniui namuose* poveikis mokinio pažangai atspindi mokyklose stiprėjančią tendenciją / norą atsakomybę už mokinio mokymosi pasiekimus dalintis su tėvais. Pakankamai aukštai respondentai vertina *Pagalbos mokiniui specialistų, bendraamžių pagalbos* poveikį mokinio mokymosi motyvacijai ir pažangai, tačiau *Korepetitorių pagalba*, jų nuomone, yra mažiau veiksminga.

7 pav. **Pagalbos mokiniui priemonių poveikis skatinat žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą. N=380**

Bendras priemonių, gerinančių žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą reitingas

Mokinio žemus pasiekimus gali sąlygoti daugelis veiksnių (pagal Hattie, 2018): mokyklos politika ir praktika (pvz., veikiant mokymosi pagalbos komandose, pagalbos specialistų darbas, pagalbos mokytojams organizavimas, kvalifikuotų mokytojų stoka, mokyklos kultūra, klimatas ir pan.); klasės lygmens veiksniai (mokytojo riboti įsitikinimai apie mokinio gebėjimus, numanomas šališkumas, mokytojo taikomos mokymosi organizavimo strategijos, mokinio gebėjimų neatitinkantis mokymo turinys ir pan.); su mokiniu susiję veiksniai (mokymosi patirties ir socialinio kapitalo spragos, internalizuoti mokinio įsitikinimai apie gebėjimus ir mokymąsi, mokinio sveikata ir pan.).

Klausimyne pateiktų mokymosi pasiekimų gerinimo priemonių taikymas priklauso nuo to, kokios yra mokinių žemų pasiekimų priežastys, todėl šio tyrimo rezultatai atspindi tik apibendrintą pedagogų ir vadovų nuomonę tiriamu klausimu, nesiejant su konkrečiu mokyklos / mokinio atveju. Kita vertus, nei vienas mokyklos vadovas ir joks mokytojas ar pagalbos mokiniui specialistas, vienas taikydamas vieną priemonę, negali užpildyti mokinio pasiekimų spragų, todėl, norint sukurti asmeninės ūgties ir pažangos galimybes visiems besimokantiems, dažnai reikia sutelkti visos mokyklos profesines žinias

ir išteklius visuose lygiuose – tiek mokyklos, tiek klasės, tiek mokinio, derinant keletą poveikio priemonių.

4 lentelėje pateikiama apibendrinta mokyklos vadovų, mokytojų, pagalbos specialistų nuomonė apie žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą didinančias priemones, jas surikiuojant nuo labiausiai veiksmingos iki mažiausiai veiksmingos. Siekiant išskirti priemonių, taikytinų gerinant mokinių mokymosi rezultatus, grupes, taikyta klasterinės analizės procedūra, *k*- vidurkių metodas. Visos priemonės pagal pedagogų pateiktus įverčių vidurkius suskirstytos į grupes taip, kad skirtumai grupių viduje būtų mažiausi, o skirtumai tarp grupių – didžiausi.

4 lentelė. **Žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą didinančių priemonių reitingas** (vidurkis skalėje nuo 1 iki 5, N=380)

	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	4,38	0,75
Mokymasis tyrinėjant (sudominimas, problemos kėlimas, informacijos rinkimas ir eksperimentavimas, analizė, apibendrinimas)	4,30	0,82
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	4,29	0,85
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	4,29	0,83
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	4,28	0,78
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	4,24	0,82
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	4,22	0,85
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	4,18	0,85
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	4,15	0,91
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	4,14	0,82
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	4,08	0,94
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	4,08	0,85
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	4,07	0,92
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	4,07	0,87
Tiesioginis mokymas (tikslų išdėstymas, aiškinimas, demonstravimas, pavyzdžiai, pratybos mokytojui vadovaujant, kartojimas, grįžtamasis ryšys)	4,07	0,90
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	4,04	0,91
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	3,94	0,94
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	3,91	0,96
Klasės dalijimas pusiau	3,91	1,10
Mokymasis bendraujant ir bendradarbiaujant (užduočių atlikimas komandoje)	3,89	0,85
Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	3,88	0,95
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	3,87	0,97
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais	3,85	0,98
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	3,84	0,96
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	3,83	0,96
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	3,82	1,07

Aktyvi mokyklos projektinė veikla	3,79	0,97
Integruotas teminis mokymasis (visas dalykų pamokas jungianti bendra tema)	3,77	0,98
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	3,72	0,98
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	3,68	1,07
Socialinio-emocinio ugdymo programos	3,67	0,94
Tarpdalykinė integracija	3,65	0,95
Projektinis mokymasis (ilgesni kompleksiniai projektai)	3,64	0,94
Savivaldis mokymasis (problemos apibrėžimas, dėmesio sutelkimas / planavimas, strategijos naudojimas, savęs vertinimas ir klaidų aptikimas, sunkumų įveikimas, savęs apdovanojimas)	3,63	1,04
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	3,52	1,04
Tėvų samdomų korepetitorių pagalba	3,51	0,95
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	3,47	0,99
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnųjų, stipresnių grupės)	3,39	1,02
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	3,10	1,20
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	2,75	1,12
Nuotolinis mokymasis	2,12	1,20
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	2,06	1,00

Legenda: Priemonių pagal pedagogų pateiktus įverčių vidurkius grupės išskirtos skirtinga spalva. Kuo sodresnė spalva, tuo, pedagogų nuomone, priemonė turi didesnę poveikį žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai.

Respondentų vertinimu, veiksmingiausios yra „tradicinės“ priemonės, taikomos pamokoje ir popamokiniu metu: mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos, užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus, praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje. Gana netikėtai aukštai vertinamas tėvų pagalbos vaikui mokantis namuose veiksmingumas iliustruoja pedagogų nuostatą nemažą dalį mokinio nesėkmės mokantis priežasčių, kaip rodo kiti tyrimai (žr. projekto „Lyderių laikas 3“ tyrimus: www.lyderiulaikas.lt), perkelti šeimos aplinkai.

Tačiau, reikia pažymėti, kad dažnai žemesnių mokymosi pasiekimų mokiniai yra iš žemesnio socialinio ir ekonominio konteksto šeimų, todėl šeimos nariai ne visuomet pajėgūs suteikti vaikui pagalbą mokantis namuose. Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas, priskirtas veiksmingiausių metodų grupei, yra veikla, kurią gana daug apklausoje dalyvavusių mokyklų išbandė įgyvendinamų projektų metu. Pageidautino mokinių elgesio skatinimas pamokoje, matyt, yra problema, ir mokytojai mano, kad jos sprendimas galėtų ženkliau paveikti mokymosi rezultatus.

Mažiausiai paveiku gerinant mokinių pasiekimus, mokytojų ir vadovų nuomone, yra skiriami papildomi darbai mokinių atostogų metu. Mokinių skirstymas į klases ar į grupes klasės viduje pagal mokinių pasiekimus taip pat yra priemonių reitingo apačioje. Gana netikėta, kad respondentai skeptiškai vertina ir korepetitoriaus darbo poveikį gerinant žemus mokinių pasiekimus.

3.2. Mokyklos vadovų ir pedagogų požiūris į mokyklos sprendimų poveikį gerinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą

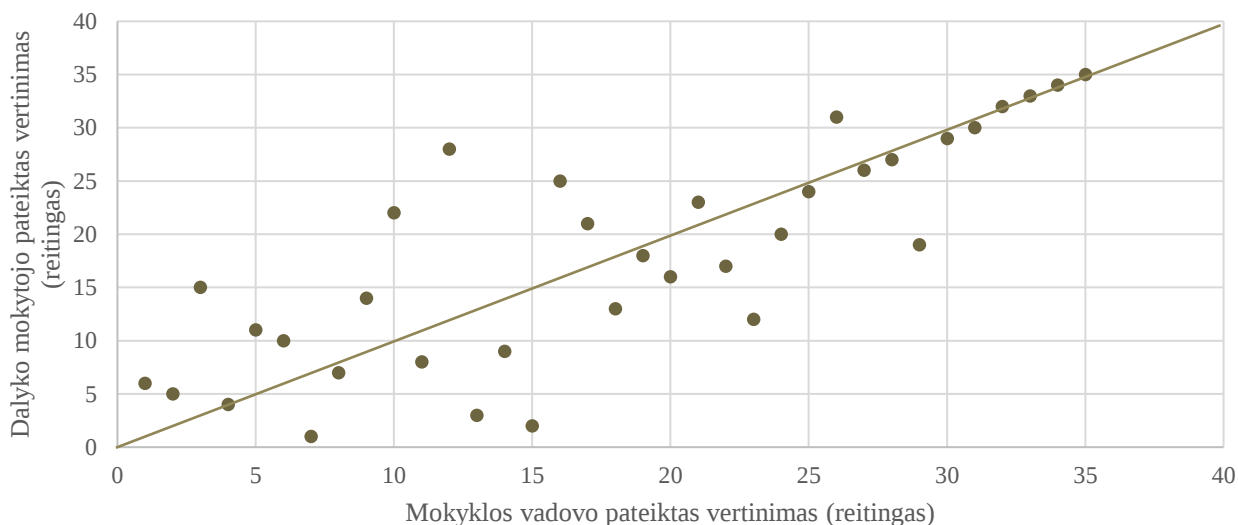
Mokyklų vadovų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų nuomonės apie priemonių poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą sutaptis yra mokyklos strateginių susitarimų pagrindas.

Tyrimas atskleidė, kad skirtingų pareigybių mokyklos darbuotojų požiūris į mokymosi pasiekimus gerinančias priemones skiriasi. Sąlyginai didžiausi skirtumai nustatyti analizuojant pagalbos mokinio specialistų ir dalyko mokytojų pateiktus priemonių vertinimus (ranginės koreliacijos koeficientas lyginant priemonių eiliškumą $rS=0,75$), daugiausiai sutampa pradinių klasių mokytojų ir dalyko mokytojų požiūriai ($rS=0,87$).

5 lentelė. Nuomonės apie veiksmų, gerinančių žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikį suderinamumas skirtingose respondentų grupėse pagal pareigybę (Spearman koreliacijos koeficientai, $N_{\text{veiksnių}}=35$)

	Vadovai	Pradinių klasių mokytojai	Dalyko mokytojai	Pagalbos mokiniui specialistai
Vadovai	1,00	0,84	0,80	0,81
Pradinių klasių mokytojai	0,84	1,00	0,87	0,80
Dalyko mokytojai	0,80	0,87	1,00	0,75
Pagalbos mokiniui specialistai	0,81	0,80	0,75	1,00

8 pav. pateiktas sąsajų tarp mokyklos vadovų ir dalyko mokytojų nuomonių grafinis vaizdas. Kiekvienas taškas diagramoje vaizduoja mokinių pasiekimų gerinimo priemonę. Kuo arčiau vieneto, tuo priemonė, respondentų nuomone, yra veiksmingesnė. Kuo priemonę vaizduojantis taškas yra arčiau įstrižos tiesės, tuo labiau mokyklos vadovų ir pedagogų nuomonės apie priemonės veiksmingumą sutampa. Žemiau tiesės esantys taškai žymi priemones, kurių poveikį žemų pasiekimų gerinimui aukščiau vertina dalyko mokytojai, aukščiau tiesės – priemonės, kurių poveikį aukščiau vertina mokyklos vadovai.

8 pav. Mokyklos vadovų ir dalyko mokytojų pateiktų mokinių mokymosi gerinimo priemonių vertinimų suderinamumas

Skirtingų pareigybių respondentų nuomonių apie priemonių, gerinančių žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikį palyginimas vertinant priemonių eiliškumą (rangą)

Siekiant detaliau atskleisti skirtumus tarp grupių vertinančių priemonių, gerinančių mokymosi rezultatus veiksmingumą, buvo skaičiuojamas skirtumas tarp priemonės veiksmingumą išreiškiančio rango skirtingose respondentų grupėse. 6 lentelėje pateikiami didžiausi skirtumai tarp vadovų ir pradinių klasių pedagogų nuomonės (rangų skirtumai absoliučiu didumu didesni už 5). Kuo aukštesnis rangas, tuo priemonės poveikis vertinamas geriau. Neigiamas rangų skirtumas rodo, kad priemonės veiksmingumą geriau vertina mokyklų vadovai, teigiamas – pradinių klasių mokytojai.

Vadovai daugiau nei pradinių klasių mokytojai įsitikinę, kad mokymosi sunkumų turinčių mokinių pasiekimus galėtų pagerinti *Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą, Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje, Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys, Mokėjimo mokyti kompetencijos ugdymas visose pamokose*. Tai yra priemonės, kurios pastaraisiais metais ypač dažnai akcentuojamos ir bandomos įgyvendinti įvairių nacionalinių ir mokyklų tarptautinių projektų metu. Vadovai taip pat daugiau už mokytojus yra įsitikinę, kad mokinių akademiniais pasiekimais yra paveikus pedagogų bendradarbiavimas. Tuo tarpu pradinių klasių mokytojai, dažniau nei mokyklos vadovai, nurodo, kad akademinis pasiekimas gali padidinti *IKT priemonių taikymas mokant, Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų*. Taip pat pradinių klasių mokytojai aukštai vertina tėvų pagalbos poveikį vaiko mokymosi pasiekimams. Pedagogai dažniau nei vadovai pritaria, kad *Materialinės paskatos mokytojams* (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse) ir *Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose* yra paveikūs dirbant su mokymosi sunkumus patiriančiais mokiniais.

6 lentelė. Vadovų ir pradinių klasių mokytojų nuomonės apie žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos gerinimo priemonių poveikį palyginimas (Veiksnių rangų skirtumai)

	Rangas		Rangų skirtumas
	Vadovai	Pradinių klasių mokytojai	Vadovai / Pradinių klasių mokytojai
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	16	27	-11
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	5	16	-11
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	12	23	-11
Klasės dalijimas pusiau	23	31	-8
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	3	10	-7
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	10	17	-7
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	8	13	-5
<...>	<...>	<...>	<...>
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	7	2	5
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	18	11	7
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	22	15	7
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	29	19	10
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	15	4	11
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	25	12	13

Legenda.

Mažesnis rangas parodo, kad veiksnio poveikis, respondentų nuomone, yra didesnis.

Pateikiami veiksniai, kurių įverčių, kurių rangų skirtumas yra ne mažesnis už 5.

Neigiamas rangų skirtumas rodo, kad priemonę aukščiau vertina vadovai.

Teigiamas rangų skirtumas parodo, kad priemonę aukščiau vertina pradinių klasių mokytojai.

Skirtumai tarp vadovų nuomonės ir dalyko mokytojų nuomonės yra panašūs su pradinių klasių mokytojų atveju. Mokinių mokymosi įsivertinimo, pažangos stebėjimo kiekvienoje pamokoje, praktinio turinio užduočių atlikimo už mokyklos ribų edukacinį potencialą gerinant akademinius pasiekimus dalyko mokytojai vertina kritiškiau nei mokyklos vadovai. Taip pat mokytojai mažiau tiki pedagogų bendradarbiavimo nauda. Dalyko mokytojai daugiau nei vadovai tiki, kad mokymosi sunkumų turinčių mokinių pasiekimus galėtų pagerinti tėvų pagalba vaikui namuose, klasės dalinimas pusiau ir materialinis skatinimas mokytojams už darbą nepalankaus SEK mokyklose. Pamokos lygmeniu dalyko mokytojai daugiau nei vadovai akcentuoja probleminio elgesio valdymą pamokoje.

7 lentelė. Vadovų ir dalyko mokytojų nuomonės apie žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos stiprinimo priemonių poveikumą palyginimas (Veiksnių rangų skirtumai)

	Rangas		Rangų skirtumas
	Vadovai	Dalyko mokytojai	Vadovai / Dalyko mokytojai
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	12	28	-16
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	3	15	-12
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	10	22	-12
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	16	25	-9
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	5	11	-6
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	9	14	-5
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	26	31	-5
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	1	6	-5
<...>	<...>	<...>	<...>
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	14	9	5
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	18	13	5
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	22	17	5
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	7	1	6
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	13	3	10
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	29	19	10
Klasės dalijimas pusiau	23	12	11
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	15	2	13

Legenda.

Mažesnis rangas parodo, kad veiksnio poveikis, respondentų nuomone, yra didesnis.

Pateikiami veiksniai, kurių įverčių, kurių rangų skirtumas yra ne mažesnis už 5.

Neigiamas rangų skirtumas rodo, kad priemonę aukščiau vertina vadovai.

Teigiamas rangų skirtumas parodo, kad priemonę aukščiau vertina pradinių klasių mokytojai.

Dalyko mokytojų ir pradinių klasių mokytojų nuomonė apie taikomų priemonių veiksmingumą mokant mokymosi sunkumų turinčius mokinius pagrįsta skirtinga jų profesine patirtimi, todėl yra stebimi nesutapimai. Pradinių klasių mokytojai daugiau nei dalyko mokytojai mato IKT panaudojimo mokant, specialiojo pedagogo pagalbos bei tėvų įtraukimo, trišalių sutarčių poveikumą. Dalyko mokytojai daugiau nei pradinių klasių mokytojai yra įsitikinę, kad geresnių mokymosi rezultatų padėtų pasiekti mokyklos lygmeniu: *Klasės dalinimas pusiau, Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse, Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas, Sutarimas dėl mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymo visose pamokose, klasės lygmeniu: Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje.*

8 lentelė. Dalyko mokytojų ir pradinių klasių mokytojų nuomonės apie žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos stiprinimo priemonių poveikumą palyginimas (Veiksnių rangų skirtumai)

	Rangas		Rangų skirtumas
	Pradinių klasių mokytojai	Dalyko mokytojai	Pradinių klasių mokytojai / Dalyko mokytojai
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	12	24	-12
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	6	14	-8
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	3	10	-7
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	23	28	-5
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	10	15	-5
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	17	22	-5
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	1	6	-5
<...>	<...>	<...>	<...>
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	14	9	5
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	16	11	5
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	9	3	6
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	13	7	6
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	22	16	6
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	26	20	6
Klasės dalijimas pusiau	31	12	19

Legenda.

Mažesnis rangas parodo, kad priemonės poveikis, respondentų nuomone, yra didesnis.

Pateikiami veiksniai, kurių įverčių, kurių rangų skirtumas yra ne mažesnis už 5.

Neigiamas rangų skirtumas rodo, kad priemonę aukščiau vertina vadovai.

Teigiamas rangų skirtumas parodo, kad priemonę aukščiau vertina pradinių klasių mokytojai.

Skirtingų pareigybių respondentų nuomonių apie priemonių, gerinančių žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą, poveikumą palyginimas vertinant veiksnį vertinimo vidurkį

Respondentų nuomonę apie priemonės poveikumą dirbant su mokymosi sunkumų turinčiais mokiniais atspindi priemonės vertinimo vidurkis. Šioje ataskaitos dalyje pateikiami duomenys apie mokyklų vadovų, pradinių klasių mokytojų, dalyko mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų pateiktų įverčių vidurkių skirtumus, įvertinant jų dydį ir statistinį reikšmingumą.

Atskleista tendencija, kad pateiktų priemonių visumos veiksmingumą dirbant su mokymosi sunkumų turinčiais mokiniais aukščiausiai vertina pagalbos mokiniui specialistai ir pradinių klasių mokytojai, kritiškiausiai – dalyko mokytojai. Mokslinėje literatūroje taip pat randama įrodymų, kad daugelio priemonių taikymas jaunesniame amžiuje turi didesnę (tačiau dažnai trumpalaikį) poveikį mokymosi sunkumų turinčių mokinių akademiniam pasiekimams nei paauglystės laikotarpiu. Pradinių klasių mokytojų ir mokyklos vadovų bei pagalbos mokiniui specialistų grupėse statistiškai reikšmingo skirtumo vertinant apibendrintą požiūrį į žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos stiprinimo veiksnį poveikį tyrimas neatskleidė.

9 lentelė. Mokinių pasiekimų gerinimo priemonių vertinimo skirtingose respondentų grupėse pagal pareigybę palyginimas (35 priemonių įverčių vidurkių vidurkiai)

Lyginamos grupės	35 priemonių įverčiai		Vidurkių skirtumas	T-tests		Wilcoxon testas	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis		t-reikšmė	p-reikšmė	z-reikšmė	p-reikšmė
Vadovai	3,90	0,55	-0,02	-0,67	0,506	-,721 ^b	0,471
Pradinių klasių mokytojai	3,93	0,53					
Vadovai	3,90	0,55	0,14	3,38	0,002	-3,035 ^c	0,002
Dalyko mokytojai	3,77	0,45					
Vadovai	3,90	0,55	-0,09	-2,62	0,013	-2,326 ^b	0,020
Pagalbos mokiniui specialistai	3,99	0,50					
Pradinių klasių mokytojai	3,93	0,53	0,16	4,85	<0,001	-4,078 ^c	<0,001
Dalyko mokytojai	3,77	0,45					
Pradinių klasių mokytojai	3,93	0,53	-0,06	-1,84	0,075	-1,349 ^b	0,177
Pagalbos mokiniui specialistai	3,99	0,50					
Dalyko mokytojai	3,77	0,45	-0,22	-6,71	<0,001	-4,652 ^b	<0,001
Pagalbos mokiniui specialistai	3,99	0,50					

Skirtumai tarp atskirų respondentų grupių vertinant mokinių pasiekimų gerinimo priemones atskleidžiami detaliau lentelėse pateikiant vidurkius standartizuotoje z-skalėje, įgalinančius prasmingiau įvertinti skirtumus tarp respondentų grupių. Skirtumas lygus 0,2 yra interpretuojamas kaip mažas, 0,5 – vidutinis, 0,8 – didelis.

Mokyklos vadovai statistiškai reikšmingai aukščiau nei dalyko mokytojai vertina 9 priemones iš 35. Dalyko mokytojų nuomone, tokios klasės lygmens priemonės, kaip: *Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje, Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys, Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus, Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą, Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas tiek klasėje, tiek už jos ribų* yra mažiau paveikios gerinant mokinių pasiekimus nei apie jas galvoja mokyklų vadovai. Dalyko mokytojai kritiškiau nei mokyklų vadovai vertina ir mokytojų profesinę sąveiką, ir pagalbos mokiniui specialistų pasitelkimą siekiant aukštesnių mokymosi rezultatų. Yra tik viena priemonė, kurios tikėtiną poveikį mokymosi pasiekimams dalyko mokytojai vertina aukščiau nei mokyklos vadovai – *Materialinės paskatos mokytojams* (pvz. priedus už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse).

10 lentelė. Mokinių pasiekimų gerinimo priemonių vertinimo mokyklų vadovų ir dalyko mokytojų grupėse palyginimas* (N_{vadovų}=61, N_{dalyko mokytojų}=241)

Priemonė	Pareigybė	Standartizuota skalė	Mann-Whitney U testas
----------	-----------	----------------------	-----------------------

		Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkių skirtumas	Vidutinis rangas	U reikšmė	p-reikšmė
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	Mokyklos vadovas	0,45	0,76	0,63	174,76	3737,0	<0,001
	Dalyko mokytojas	-0,18	1,06		129,18		
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	Mokyklos vadovas	0,42	0,75	0,60	175,74	3736,5	<0,001
	Dalyko mokytojas	-0,18	1,04		130,46		
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	Mokyklos vadovas	0,30	0,67	0,49	167,12	4369,0	0,004
	Dalyko mokytojas	-0,19	1,09		134,08		
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	Mokyklos vadovas	0,38	0,84	0,49	165,98	4009,0	0,003
	Dalyko mokytojas	-0,11	1,05		130,82		
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	Mokyklos vadovas	0,36	0,86	0,49	165,30	3954,5	0,002
	Dalyko mokytojas	-0,14	1,04		128,89		
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	Mokyklos vadovas	0,28	0,81	0,44	165,23	4237,0	0,007
	Dalyko mokytojas	-0,16	1,05		133,50		
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	Mokyklos vadovas	0,34	0,90	0,41	165,69	4278,0	0,006
	Dalyko mokytojas	-0,07	0,99		133,26		
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	Mokyklos vadovas	0,20	0,76	0,39	158,59	4577,0	0,038
	Dalyko mokytojas	-0,19	1,09		134,16		
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	Mokyklos vadovas	0,27	0,83	0,38	146,55	3997,5	0,019
	Dalyko mokytojas	-0,11	1,07		120,89		
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	Mokyklos vadovas	-0,35	0,88	-0,36	107,32	4033,5	0,010
	Dalyko mokytojas	0,02	1,02		137,06		

* Pateikiamos tik priemonės, kurias vertinat skirtumai analizuojamose grupėse yra statistiškai reikšmingi.

Legenda.

Duomenys pateikiami standartizuotoje skalėje, kurios vidurkis yra 0, o standartinis nuokrypis – 1.

Teigiamos grupės vidurkio reikšmės parodo, kad priemonės poveikis vertinamas aukščiau nei visoje imtyje, neigiamos – žemiau nei visoje imtyje.

Vidurkių skirtumo interpretacija: 0,2 – skirtumas mažas, 0,5 – vidutinis, 0,8 – didelis.

Lentelėje nurodomi veiksniai, kurių įverčių skirtumai grupėse yra statistiškai reikšmingi.

Pradinių klasių mokytojų ir mokyklos vadovų nuomonių skirtumai apie mokymosi pasiekimų gerinimo priemonių veiksmingumą yra mažesni nei dalyko mokytojų atveju. Pradinių klasių mokytojai kritiškiau nei mokyklos vadovai vertina tokias klasės lygmens priemones, kaip: *Galimybę mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą*, *Mokinių mokymosi įsivertinimą kiekvienoje pamokoje*, o taip pat mato mažesnę pedagogų bendradarbiavimo potencialą. Pradinių klasių mokytojai dažniau nei mokyklų vadovai nurodė švietimo sistemos lygmens priemones – *Materialinės paskatos mokytojams* – veiksmingumą, tai pat geriau nei vadovai vertina tėvų pagalbą mokantis namuose ir IKT priemonių naudojimą.

11 lentelė. **Mokinių pasiekimų gerinimo priemonių vertinimo mokyklų vadovų ir pradinių klasių mokytojų grupėse palyginimas*** ($N_{vadovų}=61$, $N_{pradinių klasių mokytojų}=70$)

Priemonė	Pareigybė	Standartizuota skalė			Mann-Whitney U testas		
		Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkių skirtumas	Vidutinis rangas	U reikšmė	p-reikšmė
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	Mokyklos vadovas	0,38	0,84	0,41	65,71	1190,0	0,016
	Pradinių klasių mokytojas	-0,03	0,90		51,53		
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	Mokyklos vadovas	0,34	0,90	0,37	65,91	1327,5	0,044
	Pradinių klasių mokytojas	-0,03	1,05		54,02		
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	Mokyklos vadovas	0,45	0,76	0,29	65,75	1337,5	0,048
	Pradinių klasių mokytojas	0,16	0,79		53,96		
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	Mokyklos vadovas	-0,03	0,85	-0,26	52,08	1329,0	0,030
	Pradinių klasių mokytojas	0,23	1,02		64,16		
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	Mokyklos vadovas	0,01	0,65	-0,35	49,52	1201,5	0,011
	Pradinių klasių mokytojas	0,35	0,91		64,30		
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	Mokyklos vadovas	-0,17	0,80	-0,36	50,49	1249,5	0,007
	Pradinių klasių mokytojas	0,18	0,91		66,13		
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	Mokyklos vadovas	-0,35	0,88	-0,51	46,31	1044,0	0,002
	Pradinių klasių mokytojas	0,16	0,97		64,43		

* Pateikiamos tik priemonės, kurias vertinat skirtumai analizuojamose grupėse yra statistiškai reikšmingi.

Legenda.

Duomenys pateikiami standartizuotoje skalėje, kurios vidurkis yra 0, o standartinis nuokrypis – 1.

Teigiamos grupės vidurkio reikšmės parodo, kad priemonės poveikis vertinamas aukščiau, nei visoje imtyje, neigiamos – žemiau nei visoje imtyje.

Vidurkių skirtumo interpretacija: 0,2 – skirtumas mažas, 0,5 – vidutinis, 0,8 – didelis.

Lentelėje pateikiami veiksniai, kurių įverčių skirtumai grupėse yra statistiškai reikšmingi.

Nustatyta tendencija, kad pagalbos mokiniui specialistai daugelį mokymosi sunkumų turinčių mokinių pasiekimų gerinimo priemonių vertina panašiai kaip mokyklų vadovai arba geriau. Jie dažniau nei vadovai mano, kad paveikios yra administracinės priemonės: *Materialinės paskatos mokytojams, Mokinių skirstymas pagal pasiekimus į klases ar klasės viduje, Socialinio ir emocinio ugdymo programų įgyvendinimas*. Statistinio reikšmingumo skirtumų iš esmės nėra, nes pagalbos mokiniui specialistų imtis yra nedidelė, tačiau, neapibendrinant populiacijai, paminėti skirtumai yra interpretuoti kaip maži, bet praktiškai reikšmingi.

12 lentelė. Mokinių pasiekimų gerinimo priemonių vertinimo mokyklų vadovų ir pagalbos mokiniui specialistų grupėse palyginimas* ($N_{vadovų}=61$, $N_{pagalbos\ specialistų}=25$)

Priemonė	Pareigybė	Standartizuota skalė			Mann-Whitney U testas		
		Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkių skirtumas	Vidutinis rangas	U reikšmė	p-reikšmė
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	Mokyklos vadovas	0,20	0,86		38,11		
	Pagalbos mokiniui specialistas	-0,22	1,39	0,42	32,84	469,5	0,279
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	Mokyklos vadovas	-0,03	0,85		34,12		
	Pagalbos mokiniui specialistas	0,28	0,89	-0,31	41,91	431,0	0,104
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	Mokyklos vadovas	-0,06	0,78		31,66		
	Pagalbos mokiniui specialistas	0,27	0,75	-0,34	39,50	360,0	0,102
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnųjų, stipresnių grupės)	Mokyklos vadovas	-0,02	0,87		33,21		
	Pagalbos mokiniui specialistas	0,32	1,04	-0,34	40,83	402,5	0,127
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	Mokyklos vadovas	0,01	0,65		33,03		
	Pagalbos mokiniui specialistas	0,35	0,91	-0,35	42,61	393,5	0,040
Socialinio-emocinio ugdymo programos	Mokyklos vadovas	0,11	0,81		32,36		
	Pagalbos mokiniui specialistas	0,49	0,84	-0,38	40,64	393,0	0,087
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	Mokyklos vadovas	-0,23	0,82		32,12		
	Pagalbos mokiniui specialistas	0,18	1,04	-0,40	39,83	381,5	0,120
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	Mokyklos vadovas	-0,35	0,88		32,59		
	Pagalbos mokiniui specialistas	0,06	1,08	-0,40	42,29	372,0	0,055

Legenda.

*Pateikiamos tik priemonės, kurias vertinant skirtumai analizuojamose grupėse yra didesni už 0,3 standartinio nuokrypio.

Duomenys pateikiami standartizuotoje skalėje, kurios vidurkis yra 0, o standartinis nuokrypis – 1.

Teigiamos grupės vidurkio reikšmės parodo, kad priemonės poveikis vertinamas aukščiau, nei visoje imtyje, neigiamos – žemiau nei visoje imtyje.

Vidurkių skirtumo interpretacija: 0,2 – skirtumas mažas, 0,5 – vidutinis, 0,8 – didelis.

Lentelėje pateikiami veiksniai, kurių įverčių skirtumai grupėse yra statistškai reikšmingi.

Nustatyta tendencija, kad pradinį klasių mokytojai daugelio mokymosi sunkumų turinčių mokinių pasiekimų gerinimo priemonių poveikį vertina panašiai kaip dalyko mokytojai arba geriau. Jie dažniau nei dalyko mokytojai nurodo, kad klasės lygmens priemonės: *Užduočių diferencijavimą pagal mokinių gebėjimus, Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimą klasėje, IKT naudojimą mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.), Mokinių mokymosi įsivertinimą kiekvienoje pamokoje, Nuolatinį mokinio pažangos stebėjimą ir individualų grįžtamąjį ryšį, Tarpdalykinę integraciją, gerinančių mokymosi pasiekimus* – prasminga taikyti siekiant žemų pasiekimų mokinių

pažangos. Taip pat pradinių klasių mokytojų daugiau matomas ir *Tėvų įtraukimo, Trišalių sutarčių vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui* poveikis. Dalyko mokytojai dažniau nurodo organizacinio pobūdžio priemonių potencialą: *Klasės dalijimą pusiau ar Mokinių skirstymą į klases pagal pasiekimus*.

13 lentelė. **Mokinių pasiekimų gerinimo priemonių vertinimo pradinių klasių mokytojų ir mokytojų dalykininkų grupėse palyginimas *** ($N_{\text{pradinių klasių mokytojų}}=70$, $N_{\text{dalyko mokytojų}}=241$)

Priemonė	Pareigybė	Standartizuota skalė			Mann-Whitney U testas		
		Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkių skirtumas	Vidutinis rangas	U reikšmė	p-reikšmė
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	Pradinių klasių mokytojas	0,40	0,70	0,59	180,38	5176	<0,001
	Dalyko mokytojas	-0,19	1,09		136,80		
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	Pradinių klasių mokytojas	0,37	0,68	0,55	180,69	5515	<0,001
	Dalyko mokytojas	-0,19	1,09		139,08		
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	Pradinių klasių mokytojas	0,30	0,82	0,43	171,37	5817	0,004
	Dalyko mokytojas	-0,13	1,06		139,24		
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	Pradinių klasių mokytojas	0,17	0,89	0,33	167,85	6375	0,022
	Dalyko mokytojas	-0,16	1,05		142,84		
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	Pradinių klasių mokytojas	0,35	0,91	0,49	174,79	5459	0,001
	Dalyko mokytojas	-0,14	1,04		136,87		
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	Pradinių klasių mokytojas	0,16	0,79	0,34	163,85	6308	0,039
	Dalyko mokytojas	-0,18	1,06		140,66		
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	Pradinių klasių mokytojas	0,16	0,95	0,35	167,92	6111	0,016
	Dalyko mokytojas	-0,18	1,04		140,92		
Tarpdalykinė integracija	Pradinių klasių mokytojas	0,22	0,87	0,32	166,34	6208	0,021
	Dalyko mokytojas	-0,10	1,03		140,59		
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	Pradinių klasių mokytojas	0,23	1,02	0,30	172,42	6270	0,008
	Dalyko mokytojas	-0,07	0,99		143,53		
Klasės dalijimas pusiau	Pradinių klasių mokytojas	-0,33	1,10	-0,43	110,71	4710	0,006
	Dalyko mokytojas	0,09	0,96		141,07		
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	Pradinių klasių mokytojas	-0,25	0,98	-0,34	114,77	4831	0,044
	Dalyko mokytojas	0,09	1,02		137,27		

Legenda. * Pateikiamos tik priemonės, kurias vertinat skirtumai analizuojamose grupėse yra statistiškai reikšmingi.

Duomenys pateikiami standartizuotoje skalėje, kurios vidurkis yra 0, o standartinis nuokrypis – 1.

Teigiamos grupės vidurkio reikšmės parodo, kad priemonės poveikis vertinamas aukščiau, nei visoje imtyje, neigiamos – žemiau nei visoje imtyje.

Vidurkių skirtumo interpretacija: 0,2 – skirtumas mažas, 0,5 – vidutinis, 0,8 – didelis.

Lentelėje pateikiami veiksniai, kurių įverčių skirtumai grupėse yra statistiškai reikšmingi.

3.3. Dalykų mokytojų požiūris į priemonių poveikį didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą

Priemonių, gerinančių žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą, poveikį skirtingus dalykus mokantys mokytojai vertina gana panašiai (žr. 14 lentelę). Didžiausias sutapimas matomas tarp gamtos mokslų ir socialinių mokslų mokytojų požiūrio, mažiausiai sutampa tikybos / etikos ir technologijų mokytojų, matematikos bei informacinių technologijų ir menų mokytojų požiūris.

14 lentelė. Nuomonės apie priemonių, gerinančių žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą, poveikį suderinamumas skirtingose respondentų grupėse pagal mokomą dalyką (Spearman koreliacijos koeficientai, $N_{\text{veiksnių}}=35$)

	Tikyba / etika	Kalba (gimtoji / užsienio)	Matematika ir informacinės technologijos	Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)	Socialinių mokslai (istorija, geografija, verslumo pagrindai ir pan.)	Menai (dailė, muzika)	Technologijos ir žmogaus sauga
Tikyba / etika	1	0,73**	0,614**	0,80**	0,80**	0,83**	0,57**
Kalba (gimtoji / užsienio)	0,73**	1	0,89**	0,88**	0,87**	0,74**	0,84**
Matematika ir informacinės technologijos	0,61**	0,89**	1	0,80**	0,74**	0,58**	0,82**
Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)	0,80**	0,88**	0,80**	1	0,93**	0,78**	0,77**
Socialinių mokslai (istorija, geografija, verslumo pagrindai ir pan.)	0,80**	0,87**	0,74**	0,93**	1	0,79**	0,77**
Menai (dailė, muzika)	0,83**	0,74**	0,58**	0,78**	0,79**	1	0,60**
Technologijos ir žmogaus sauga	0,57**	0,84**	0,82**	0,77**	0,78**	0,60**	1

Legenda. Žalia spalva pažymėti stipriausi ryšiai: šių dalykų mokytojų nuomonės apie žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą stiprinančias priemones daugiausiai sutampa. Rusva spalva pažymėti silpniausi ryšiai.

15 lentelė. Dalyko mokytojų nuomonės apie priemonių, gerinančių žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą, poveikį. Priemonių reitingas. ($N_{\text{priemonių}}=35$)

	Tikyba / etika	Kalba (gimtoji / užsienio)	Matematika ir informacinės technologijos	Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)	Socialinių mokslai (istorija, geografija, verslumo pagrindai ir pan.)	Menai (dailė, muzika)	Technologijos ir žmogaus sauga
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	11	1	1	3	2	2	5
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	2	7	6	1	1	7	2
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	8	3	8	2	6	1	11
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	10	2	5	7	3	14	6
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	6	6	7	6	9	8	3
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	7	5	2	5	8	12	1
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	5	4	3	9	16	5	19
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	14	10	4	11	12	4	7
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	17	14	11	4	5	18	9
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	1	12	16	8	4	6	10
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	15	11	10	13	14	16	8
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	3	13	15	10	11	3	16
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	12	15	13	12	7	19	22
Klasės dalijimas pusiau	31	9	9	18	22	28	4
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	16	8	12	25	20	21	14
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	9	17	19	20	10	15	18
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	24	16	24	16	13	13	12
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	4	19	29	14	19	9	21
Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	23	18	28	15	15	24	25
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	18	21	21	23	21	10	26
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais	25	23	20	19	18	20	24

Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	26	20	18	24	24	25	15
Aktyvi mokyklos projektinė veikla	22	22	26	17	17	22	23
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	13	26	14	22	26	30	20
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	28	25	17	30	25	29	17
Tarpdalykinė integracija	21	27	30	26	27	17	28
Socialinio-emocinio ugdymo programos	19	28	32	28	23	11	27
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	30	24	22	27	30	31	30
Tėvų samdomų korepetitorių pagalba	32	30	27	31	29	23	13
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	27	31	23	21	31	26	31
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	20	29	33	32	28	27	29
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnesnių, stipresnių grupės)	29	32	25	29	32	32	33
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	33	33	31	33	33	33	32
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	34	34	34	34	34	35	34
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	35	35	35	35	35	34	35

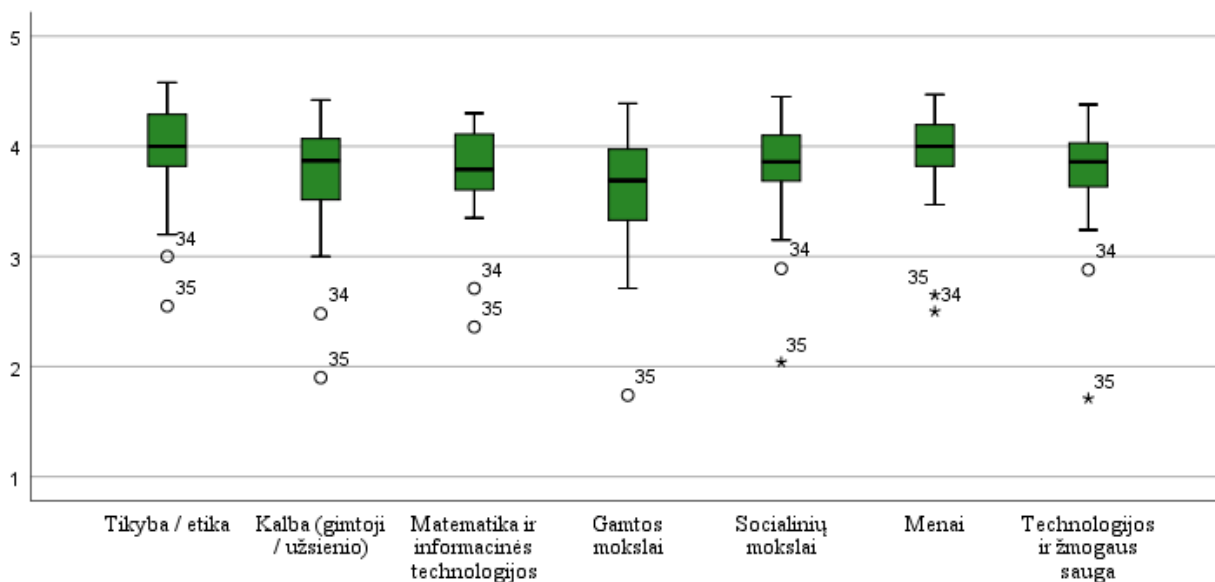
Legenda.

Žalia spalva pažymėti laukeliai, kuriuose įrašytos aukščiausios reitingo vertės, geltona – žemiausios vertės. Mažesnė reitingo reikšmė reiškia didesnę poveikį. Kuo sodresnė spalva, tuo didesnis (žalia) ar mažesnis (geltona) vertinamos priemonės poveikis dalyko mokytojų požiūriu.

Skirtingų dalykų mokytojų nuomonė apie pačias veiksmingiausias ir mažiausiai veiksmingas priemones žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai didinti iš esmės sutampa. Mažų grupių ir individualios konsultacijos yra tinkamiausias būdas mokymosi sunkumų turinčių mokinių pažangai skatinti beveik visų dalykų mokytojų požiūriu. Mažiausiai paveikiamis visų dalykų mokytojai pripažįsta mokinių darbą vasaros atostogų metu, mokinių skirstymą pagal pasiekimus į grupes klasės ar mokyklos lygmeniu. Taip pat, daugelio nuomone, neveiksmingi būtų ir tiksliniai mokymai vadovams.

Tikybės ir etikos mokytojai iš visos imties išsiskiria tuo, kad santykinai žemiau vertina individualių ir grupinių konsultacijų naudą, bendraamžių pagalbą mokantis, santykinai aukščiau – pagalbos mokiniui specialistų darbo, socialinio – emocinio ugdymo programų poveikį, o taip pat mokyklos aplinkos finansavimo gerinimą, materialines paskatas mokytojams. Kalbos mokytojai santykinai dažniau nei kiti pritaria, kad veiksmingas yra Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys. Matematikos mokytojai daugiau nei kiti abejoja, ar mokinių motyvaciją ir pažangą galėtų pagerinti jų įtraukimas į popamokines veiklas, kultūrinė edukacija už mokyklos ribų, tačiau didesnes galimybes mato IKT taikyme mokant, sudarant galimybę mokiniui pasirinkti užduotis ir dažniau kontroliuojant jų atlikimą. Gamtos mokslų mokytojai rečiau nei kiti nurodo, kad žemus mokinių pasiekimus galėtų pagerinti nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys, tačiau dažniau pritaria, kad didesnės pažangos leistų pasiekti dažni savarankiški ir kontroliniai darbai.

Skirtingus dalykus mokantys pedagogai nevienodai vertina mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvacijos ir pažangos gerinimo priemones (žr. 9 pav.). Aukščiausiai pateiktas priemones vertina, t. y. dažniausiai jų poveikiu yra įsitikinę tikybos / etikos ir menų mokytojai, žemiausiai pateiktą priemonių visumą vertina gamtos mokslų mokytojai. 2 priede P3 lentelėje pateikti visų priemonių poveikio vertinimo vidurkių vidurkiai.

9 pav. Apibendrintas mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvacijos ir pažangos gerinimo 35 priemonių poveikio vertinimas priklausomai nuo mokomo dalyko

Skalė nuo 1 iki 5.

Legenda. Paveiksle yra pateikiamos stačiakampės diagramos. Stačiakampio apatinė ir viršutinė kraštinė vaizduoja pirmą ir trečią kvartilį, linija stačiakampio viduje – medianą. Rutuliukai – priemonės, kurių poveikis išskirtinai žemas: Mokymosi užduotys vasaros atostogų metu (35) ir Materialinis mokinių skatinimas (34).

Skirtingus dalykus mokančių pedagogų kiekvienos iš priemonių vertinimo vidurkis standartizuotoje skalėje pateikiamas 16 lentelėje. Ši lentelė teikia lyginamąją informaciją apie dalyko mokytojų požiūrį į žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos didinimo priemonių poveikį. Daugiausiai pateiktų vertinimų priemonių poveikiu yra įsitikinę tikybos ir etikos bei menų mokytojai (daugiausia žalios spalvos), mažiausiai – gamtos ir matematikos mokslų mokytojai (daugiausia geltonos spalvos). Daugiausiai skirtingų dalykų mokytojų nuomonės apie priemonių poveikį sutampa vertinant bendraamžių pagalbą mokantis, mokytojų profesinę sąveiką, praktinio turinio užduočių sprendimą. Daugiausiai nuomonės išsiskiria galvojant apie socialinio emocinio ugdymo programų poveikį, vertinant korepetitorių pagalbą, tikslinius mokymus vadovams ir materialines paskatas mokytojams. Priedų lentelėje P5 yra pateikiama informacija apie mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvacijos ir pažangos stiprinimo įverčių vidurkių.

16 lentelė. Žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos stiprinimo priemonių poveikio vertinimas priklausomai nuo mokomo dalyko. Standartizuota skalė

	Tikyba / etika	Kalba (gimtoji / užsienio)	Matematika ir informacinės technologijos	Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)	Socialinių mokslai (istorija, geografija, verslumo pagrindai ir pan.)	Menai (dailė, muzika)	Technologijos ir žmogaus sauga
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnesnių, stipresnių grupės)	0,19	-0,20	0,11	-0,24	-0,31	-0,01	-0,24
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	0,10	-0,07	0,02	-0,28	-0,12	-0,08	0,11
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	0,02	-0,15	0,13	-0,42	0,00	0,03	0,08
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	0,22	-0,12	-0,07	-0,26	-0,16	-0,03	0,02
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	0,27	-0,25	0,23	-0,22	-0,03	-0,10	0,06
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	0,10	-0,04	-0,01	-0,26	-0,14	-0,03	0,11
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	0,04	-0,05	-0,05	-0,27	0,07	0,40	-0,12
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	0,29	0,10	-0,03	0,12	0,03	0,39	-0,29
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	0,03	-0,09	-0,06	-0,37	-0,19	-0,15	-0,26
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	0,14	0,07	-0,02	-0,53	-0,26	-0,17	-0,08
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	0,52	-0,11	0,19	0,09	-0,06	0,41	-0,20
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	0,42	-0,14	0,27	-0,33	-0,07	0,47	-0,38
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	0,15	-0,09	0,16	-0,27	-0,02	0,13	-0,14
Klasės dalijimas pusiau	-0,14	0,18	0,20	-0,17	-0,12	-0,15	0,26
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	0,09	0,05	0,05	-0,19	-0,18	0,12	-0,22
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	0,21	0,12	0,07	-0,18	0,19	-0,06	-0,12
Aktyvi mokyklos projekcinė veikla	-0,04	-0,10	-0,15	-0,07	0,11	0,07	0,00
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	-0,07	0,05	-0,04	-0,07	0,04	0,16	-0,24
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	-0,02	-0,13	0,04	0,13	0,10	-0,05	0,06
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	-0,08	-0,09	0,10	-0,27	-0,07	0,25	-0,05
Tarpdalykinė integracija	0,10	-0,09	-0,18	-0,33	-0,03	0,29	-0,03
Socialinio-emocinio ugdymo programos	0,20	-0,12	-0,24	-0,33	0,07	0,45	0,04
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	0,20	-0,20	-0,25	-0,16	0,15	0,18	-0,14

Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	0,06	0,03	-0,25	-0,05	0,09	-0,05	0,03
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	0,11	0,00	-0,31	-0,18	0,10	0,08	-0,03
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	0,57	0,08	-0,13	0,07	0,01	0,30	-0,03
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	0,39	-0,04	0,00	-0,01	0,05	0,38	-0,13
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	0,42	-0,09	-0,13	-0,36	0,07	0,08	-0,02
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	0,30	0,00	-0,11	-0,28	0,10	0,10	-0,02
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	-0,11	-0,06	-0,05	-0,32	-0,12	-0,16	-0,02
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais	-0,08	-0,16	-0,08	-0,24	-0,04	0,05	-0,02
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	0,01	-0,14	-0,04	-0,23	-0,07	-0,11	-0,25
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	0,11	-0,20	-0,11	0,06	0,03	-0,08	0,00
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	0,11	-0,15	0,08	0,04	0,07	-0,11	0,26
Tėvų samdomų korepetitorių pagalba	0,09	-0,19	0,17	-0,23	0,01	0,47	0,47

Legenda.

Duomenys pateikiami standartizuotoje skalėje, kurios vidurkis yra 0, o standartinis nuokrypis – 1.

Teigiamos grupės vidurkio reikšmės parodo, kad priemonės poveikis vertinamas aukščiau nei visoje imtyje, neigiamos – žemiau nei visoje imtyje.

Vidurkių skirtumo interpretacija: 0,2 – skirtumas mažas, 0,5 – vidutinis, 0,8 – didelis.

Žalia spalva pažymėti laukeliai, kuriuose grupės vidurkis 0,2 standartinio nuokrypio ar daugiau didesnis už imties vidurkį, geltona spalva pažymėti laukeliai, kuriuose grupės vidurkis 0,2 standartinio nuokrypio ar daugiau mažesnis už imties vidurkį.

Dalykų mokytojai skirtingai vertina bendrųjų mokymo(si) priemonių žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai (žr. 17 lentelę). Kalbos, matematikos ir informacinių technologijų, socialinių mokslų mokytojų visų pateiktų priemonių vertinimai artimi imties vidurkiui. Gamtos mokslų mokytojai santykinai žemiau nei kiti vertina projekcinio mokymosi ir integruoto teminio mokymosi poveikį žemų pasiekimų mokinių mokymuisi ir pažangai. Technologijų ir žmogaus saugos mokytojai dažniau nei kiti pažymi projekcinio mokymosi ir mokymosi bendradarbiaujant poveikį, tačiau mažiau palankiai vertina savivaldų mokymąsi, nuotolinį mokymąsi. Menų dalykų pedagogai dažniau pritaria, kad žemų pasiekimų mokinių mokymosi pažangai palankesnis yra projektinis mokymasis ir mažiau palankus – mokymasis tyrinėjant ir integruotas teminis mokymasis. Nuotolinio mokymosi naudą santykinai dažniau mato tikybos / etikos ir socialinių mokslų mokytojai.

17 lentelė. Bendrųjų mokymo(si) strategijų poveikio žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai vertinimas priklausomai nuo dėstomo dalyko. Standartizuota skalė

	Tikyba / etika	Kalba (gimtoji / užsienio)	Matematika ir informacinės technologijos	Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)	Socialinių mokslai (istorija, geografija, verslumo pagrindai ir pan.)	Menai (dailė, muzika)	Technologijos ir žmogaus sauga
Tiesioginis mokymas	0,10	0,01	-0,09	-0,01	-0,15	-0,11	0,03
Mokymasis tyrinėjant	0,37	-0,05	-0,01	-0,04	-0,16	-0,28	-0,03
Projektinis mokymasis (ilgesni kompleksiniai projektai)	-0,04	-0,05	-0,08	-0,21	0,04	0,23	0,38
Mokymasis bendraujant ir bendradarbiaujant	0,17	-0,09	-0,11	-0,15	0,02	0,01	0,34
Integruotas teminis mokymasis	0,08	-0,08	-0,15	-0,64	-0,01	0,37	-0,17
Savivaldis mokymasis	0,18	-0,09	0,05	-0,18	0,13	0,06	-0,20
Nuotolinis mokymasis	0,43	-0,13	0,00	0,05	0,27	0,04	-0,29

Legenda. Žalia spalva pažymėti dalykai, kuriuos mokant, mokytojų nuomone, strategija daro didžiausią poveikį žemų pasiekimų mokinių motyvacijai ir pažangai, geltona spalva – santykinai mažiausią poveikį.

3.4. Skirtingą darbo stažą turinčių pedagogų požiūris į žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą didinančių priemonių poveikį

Skirtingą pedagoginio darbo stažą turinčių mokytojų požiūrio į mokinių motyvaciją ir pažangą didinančias priemones skirtumai nėra dideli. Šiek tiek daugiau išsiskiria pedagogų, turinčių darbo stažą iki 10 metų, grupė. Šie pedagogai daugiau nei kiti abejoja pagalbos mokiniui specialistų darbo poveikiu, kultūrinės edukacijos už mokyklos ribų, kryptingo žemų pasiekimų mokinių įtraukimo į kultūrinę veiklą poveikiu mokinių pažangai ir dažniau įsitikinę, kad paveikti būtų galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą, o taip pat naudingi tiksliniai mokymai pedagogams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse. Tačiau, reikia pažymėti, kad ši grupė nėra didelė (20 respondentų), skirtumai nėra tokie dideli, kad būtų statistiškai reikšmingi.

18 lentelė. Skirtingą darbo stažą turinčių pedagogų požiūris į žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą skatinančių priemonių poveikumą

Pedagoginio darbo stažas:	Iki 10 m.	Nuo 10 iki 30 m.	Daugiau kaip 30 m.
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	2	1	3
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	5	2	6
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	7	4	1
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	1	6	2
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	9	8	4
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	3	12	5
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	18	5	7
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	4	7	10
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	6	10	9
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	12	9	12
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	10	11	13
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	19	14	8
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	13	3	15
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	11	13	11
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	24	15	16
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	8	17	19
Klasės dalijimas pusiau	23	23	14
Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	32	16	18
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	16	22	17
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais	25	18	21
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	15	21	22
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	20	20	23
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	22	19	24
Aktyvi mokyklos projektinė veikla	21	24	25
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	14	28	20
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	17	27	26
Socialinio-emocinio ugdymo programos	29	25	29
Tarpdalykinė integracija	27	26	27
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	34	30	30
Tėvų sandomų korepetitorių pagalba	28	29	31
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	31	32	28
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnųjų, stipresnių grupės)	26	31	32
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	33	33	33

Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	30	34	34
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	35	35	35

Legenda.

Žalia spalva pažymėti laukeliai, kuriuose įrašytos aukščiausios mokinių motyvacijos ir pažangos skatinimo priemonių rangai, geltona – žemiausios rangai. Kuo sodresnė spalva, tuo didesnis (žalia) ar mažesnis (geltona) vertinamos priemonės poveikis konkrečiam dalyko mokymojo požiūriui.

Vertinant įvairių vidurkių, pedagogų, kurių darbo stažas iki 10 metų, grupę išsiskiria, kad geriau, nei kitos grupės, vertina praktinio turinio uždavinių sprendimo, mokėjimo mokytis kompetencijos, teksto suvokimo ir skaitymo gebėjimų ugdymo poveikį mokymosi sunkumus patiriančių mokinių mokymosi pasiekimams ir kritiškiau vertina veiksmų, nesusijusių su tiesioginiu mokytojo darbu pamokoje, poveikį: socialinio – emocinio ugdymo programų, kultūrinės edukacijos už mokyklos ribų, kryptingo žemų pasiekimų mokinių įtraukimo į popamokines veiklas bei pagalbos mokiniui specialistų darbo – poveikį. Nustatyti skirtumai, nors ir pakankamai dideli, nėra statistiškai reikšmingi, nes apklausta mokytojų grupė yra nedidelė (Kruskal Wallis testas, $p > 0,05$). Šios išvados rodo tik numanomą tendenciją, visai populiacijai jų apibendrinti negalima.

3.5. Atsakymų į klausimą „Kokiomis Jūsų asmeninėmis ir Jūsų mokyklos patirtimis galėtumėte pasinaudoti kitos mokyklos, didindamos savo mokinių mokymosi motyvaciją ir pasiekimus?“ turinio analizės rezultatai

Anketos pabaigoje respondentams buvo pateiktas atviras klausimas: „Kokiomis Jūsų asmeninėmis ir Jūsų mokyklos patirtimis galėtumėte pasinaudoti kitos mokyklos, gerindamos savo mokinių mokymosi motyvaciją ir pasiekimus?“, į kurį tyrimo dalyvių atsakyta nevienareikšmiškai.

Tyrėjai tikėjosi, kad atsakymuose bus nurodytos projekte išbandytos ir pasiteisinusios pedagoginės priemonės ir vadybiniai sprendimai dirbant su mokymosi sunkumus patiriančiais ir žemą mokymosi motyvaciją turinčiais mokiniais. Tačiau atsakymų turinio analizė leidžia teigti, kad tik labai nedidelė atsakiusių į atvirą klausimą respondentų dalis nurodė, kokia sėkminga praktika galėtų dalintis su kolegomis iš projekte nedalyvavusių mokyklų. Dauguma atsakinėjusių pateikė nuomonę, tikėtina, paremtą projekto veiklų metu sukurtų modelių išbandymo patirtimi, kas gali būti paveiku dirbant su žemos motyvacijos ir mokymosi sunkumus patiriančiais mokiniais.

Tyrime iš viso gauti 103 atsakymai į atvirą klausimą. Turinio analizei atrinkti 83. Apdorojus duomenis, išskirtos trys temos, turinčios savo kategorijų ir subkategorijų struktūras, atskleidžiančias tyrimo dalyvių požiūrį į priemones, gerinančias darbą su mokymosi sunkumus patiriančiais žemos motyvacijos mokiniais: 1) Darbo pamokoje metodai ir strategijos; 2) Ugdymas ne pamokoje; 3) Mokyklos sprendimai organizuojant ugdymą.

Temos „Darbo pamokoje metodai ir strategijos“ kategorijų ir subkategorijų turinys atskleidžia, kad, mokinių mokymosi motyvacijos didinimui ir mokymosi pasiekimų gerinimui, atsakiusių į klausimą požiūriu, reikalingas mokytojo atsakingumas ir kūrybiškumas, svarbus santykio su mokiniu kūrimas (pagarbus ryšys, taktas, dėmesys ir mokytojo pagalba kiekvienam esančiam klaseje, pozityvus mokymosi motyvacijos palaikymas ir skatinimas siekti išsikelto tikslo), nuoseklus mokymas, sąsajos su

mokinio praktine patirtimi, tinkamų kognityvinius procesus skatinančių ir palaikančių mokymosi technologijų (nebūtinai IKT) parinkimas, mokymosi motyvaciją palaikantys vertinimo sprendimai, tokie kaip: pažangos fiksavimas, individualus grįžtamasis ryšys, kaupiamojo vertinimo sistema (žr. 19 lentelę).

19 lentelė. 1 TEMA. Darbo pamokoje metodai ir strategijos

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai
Profesinė nuostata	Atsakingumas	<i>Mokytojo atsidavimas ir didžiulis atsakingas darbas.</i>
	Kūrybiškumas	<i>Svarbiausia – kūrybiškumas visų dalykų pamokose.</i>
	Pagarbus ryšys	<i>Pažinti mokinius. Mokinio ir mokytojo ryšys. Kuo daugiau organizuoti individualių pokalbių su mokiniais. Pagarba. Pagarba vieni kitiems. Pasitikėjimo įgijimas.</i>
Santykio kūrimas	Taktas	<i>Bendravimas su žemų pasiekimų mokiniais laiku ir vietoje. Bendrauti su mokiniu kaip su sau lygiu. Geras pavyzdys.</i>
	Dėmesys	<i>Dėmesys kiekvienam vaikui. Mokiniui labai svarbu jausti mokytojo pagalbą ir dėmesį. Mokiniui labai svarbu jausti mokytojo pagalbą. Tik mažesnės klasės ir mokytojo dėmesio skyrimas kiekvienam vaikui gali padėti kelti motyvaciją.</i>
	Pozityvus ugdymas	<i>Negailėti tokiems vaikams pagyrimų. Tokius mokinius reikia dažnai girti. Nuolatinis skatinimas ir pasitikėjimo savimi ugdymas. Nuo pradinių klasių mokiniams [padėti] turėti pareigos jausmą ir tikslą. Pirmą trumpalaikį.</i>
Mokymo(si) organizavimas	Mokymo nuoseklumas	<i>Tiesioginis mokymas. Nuoseklumas ir veiklos, ir laiko planavimas. Sistemingas darbas pamokose. Svarbiausia konkretumas. Visada atliekamos visos praktinės užduotys net ir susirgus. Kartojimo pamokos. Mokinių ilgalaikės užduotys.</i>
	Sąsajos su praktika	<i>Praktinės užduotys susijusios su mokinio kasdiene aplinka. Praktinė veikla. Patirtinis</i>
	Diferencijuotos užduotys	<i>Užduotys pagal mokinio gebėjimus. Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus. [Galiu pasidalinti] diferencijuotų užduočių rinkiniu.</i>
	Mokymasis bendradarbiaujant	<i>Mokymasis bendradarbiaujant. Komandinis darbas.</i>
	Technologijos	<i>Mąstymo žemėlapių panaudojimas pamokose skatinant mąstymą. IKT panaudojimas.</i>
	Pažangos aplankai	<i>Asmeniniai mokinio pažangos aplankai. Mokinio individualios pažangos aplankai.</i>
Vertinimas	Pažangos fiksavimas	<i>Individualios mokinio mokymosi pažangos stebėjimas. Individualios pažangos stebėjimas ir analizavimas. Asmeninės pažangos stebėjimas bei fiksavimas.</i>
	Individualus grįžtamasis ryšys	<i>Nuolatinės mokinio pažangos stebėjimas ir aptarimas su mokiniu (VIP). Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir aptarimas. Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys.</i>
	Kaupiamasis vertinimas	<i>Mokinius padeda motyvuoti įvairios taškų kaupimo sistemos. Kaupiamieji balai.</i>

Temai „Ugdymas ne pamokoje“ priskirtų respondentų atsakymų turinys atskleidžia jų nuomonę, kad žemos motyvacijos mokinių mokymosi pažangos padeda siekti mokykloje organizuojama popamokinė veikla, orientuota tiek į mokymosi pamokoje tąsą, tiek asmeninių mokinio savybių (pvz., savivertės) ugdymą. Tyrimo dalyvių nuomone, mokymosi sunkumus patiriantiems mokiniais svarbus darbas su jų tėvais, įgalinantis mokyklą dalintis atsakomybe už vaiko mokymąsi. Tėvų įtrauktį į ugdymo procesus

užtikrina bendros veiklos mokykloje, trišalės sąveikos mokinio pažangai kūrimas (susitarimai, susitikimai, pokalbiai), susitarimų vaiko mokymuisi inicijavimas ir laikymasis (žr. 20 lentelę).

20 lentelė. 2 TEMA. Ugdymas ne pamokoje

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai
Popamokinė veikla	Konsultacijos	<i>Individualios ir grupinės konsultacijos žemų pasiekimų mokiniams. Aš vedu nuotoline konsultacijas vaikams.</i>
	Pamokų ruošą	<i>Popamokinė pamokų ruošą kartu su mokytoju.</i>
	Bendraamžių pagalba	<i>Labai pasiteisina bendraamžių pagalba.</i>
	Gebėjimų pripažinimas	<i>Žemos mokymosi motyvacijos mokiniai įtraukti į popamokinę veiklą (vaidinimas spektaklyje). Mokiniai jaučiasi vertingi.</i>
Darbas su tėvais	Įtraukimas	<i>Pirmiausia tėvų motyvacija. Tėvų įtraukimas į bendrą veiklą. Glaudus tėvų bendravimas ir bendradarbiavimas su mokyklos administracija.</i>
	Sąveika pažangai	<i>Trišaliai susitarimai. Trišaliai susitikimai. Trišaliai pokalbiai.</i>
	Dalijimasis atsakomybe	<i>Didinti mokinių ir tėvų atsakomybę už vaiko pasiekimus / rezultatus.</i>
		<i>Susitarimas su tėvais – visi darbai padaromi iki galo.</i>

Apklaustos dalyvių nuomone, mokymosi sunkumus patiriančių mokinių motyvacijai ir pažangai didinti paveikūs gali būti ir mokyklos lygmens susitarimai / administraciniai sprendimai, tokie kaip: teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų ugdymas skirtingų dalykų pamokose, sutartas dėmesys mokinio socialinių emocinių kompetencijų ugdymui, bendra projektinė veikla.

Atsakymuose į atvirą klausimą išryškėjo atskirų tyrimo dalyvių segregacinės nuostatos, prieštaraujančios įtraukiojo ugdymo (tikėjimo kiekvieno mokinio pažanga ir sėkmė) nuostatoms: yra manoma, kad administraciniai sprendimai formuoti žemos mokymosi motyvacijos mokinių klases ar sprendimai organizuojant specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių mokymą gerintų šių mokinių motyvaciją mokytis ir akademinius pasiekimus.

Tyrėjų požiūriu, sveikintina nuostata, kad tyrimo dalyviai pastebi, kad profesinis kolegialumas (grįžtamasis ryšys, gerosios patirties sklaida) siejamas su mokinių mokymosi motyvacija ir pažanga. Visų temos „Mokyklos sprendimai organizuojant ugdymą“ kategorijų ir jas sudarančių subkategorijų turinys pateikiamas 21 lentelėje.

21 lentelė. 3 TEMA. Mokyklos sprendimai organizuojant ugdymą

Kategorija	Subkategorija	Iliustruojantys teiginiai
Visų dalyvavimas		<i>Labai svarbu įtraukti mokyklos bendruomenę į ugdymo procesą.</i>
Bendri sutarimai	Teksto skaitymo mokymas	<i>Skaitymo strategijų diegimas. Skaitymo gebėjimų ugdymas dalykų pamokose. Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose.</i>
	Socialinis emocinis ugdymas	<i>Kuo daugiau pamokų sieti su socialiniu-emociniu ugdymu.</i>
	Integracija	<i>Kolegialus mokymas. Integracija. Integruotų ir panoraminių pamokų organizavimas. Integruotos pamokos.</i>
	Projektinė veikla	<i>Mokinių įtraukimas į projektines veiklas. Projektinė veikla. Projektinis darbas. Projektinis mokymasis. Patyriminės veiklos kitoje aplinkoje. Erasmus + projektų veiklos. Netradicinių dienų</i>

		organizavimas. [Galime dalintis:] <i>projektinėmis veiklomis už mokyklos ribų. Projektinės veiklos organizavimo patirtimi. Mokykla stipri organizuojant STEAM veiklas.</i>
Bendri sutarimai	Teksto skaitymo mokymas	<i>Skaitymo strategijų diegimas. Skaitymo gebėjimų ugdymas dalykų pamokose. Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose.</i>
	Socialinis emocinis ugdymas	<i>Kuo daugiau pamokų sieti su socialiniu-emociniu ugdymu.</i>
	Integracija	<i>Kolegialus mokymas. Integracija. Integruotų ir panoraminių pamokų organizavimas. Integruotos pamokos.</i>
	Projektinė veikla	<i>Mokinių įtraukimas į projektines veiklas. Projektinė veikla. Projektinis darbas. Projektinis mokymasis. Patyriminės veiklos kitoje aplinkoje. Erasmus + projektų veiklos. Netradicinių dienų organizavimas. [Galime dalintis:] projektinėmis veiklomis už mokyklos ribų. Projektinės veiklos organizavimo patirtimi. Mokykla stipri organizuojant STEAM veiklas.</i>
Administraciniai sprendimai	Klasių formavimas	<i>Atskiros klasės mokymo motyvacijos neturintiems mokiniams. Darbas spec. ugdymo poreikių mokinių klasėse.</i>
	Klasės dydis	<i>Mažesnių klasių formavimas. Reikėtų mažinti mokinių skaičių klasėje. Tik mažesnės klasės ir mokytojo dėmesio skyrimas kiekvienam vaikui gali padėti kelti motyvaciją.</i>
Kolegialumas		<i>Kolegialus grįžtamasis ryšys (KGR). Gerosios patirties sklaida: metodai</i>

TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

1. Projekto „Bendrojo ugdymo turinio ir organizavimo modelių sukūrimas ir išbandymas bendrajame ugdyme“ 1.3. veikloje „Ugdymo organizavimo ir mokymosi pagalbos teikimo modelių žemų mokinių pasiekimų gerinimui parengimas ir įgyvendinimas“ dalyvavusių mokyklų vadovų ir pedagogų nuomone, geriausiai žemų pasiekimų mokinių motyvaciją ir pažangą skatina užduočių diferencijavimas pamokoje ir praktinio turinio užduočių sprendimas. Santykinai mažiausią poveikį daro mokinių skirstymas klasėje į grupes pagal pasiekimus ir papildomos užduotys mokinių atostogų metu („pataisos“).
2. Ugdymo strategijų grupėje didžiausią poveikį mokymosi sunkumus patiriančių mokinių motyvacijai ir pažangai, pedagogų nuomone, turi mokymasis tyrinėjant bei teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų mokymas. Pažymėtina, kad daugelis mokyklų projekto metu išbandė šių strategijų elementus. Didžioji dauguma respondentų pritaria, kad nuotolinis mokymasis mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai didinti netinka.
3. Mokytojo individualios konsultacijos ar konsultacijos mažose grupėse yra daugiausiai mokymosi motyvaciją ir pažangą skatinanti pagalbos mokiniui priemonė, aukštai vertinamas ir tėvų pagalbos mokiniui poveikis. Tėvų samdomų korepetitorių pagalba respondentų vertinimui pateiktų pagalbos priemonių reitinge užima žemą poziciją.
4. Nuomonė apie įvairių priemonių poveikį mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai priklauso nuo respondento pareigybės. Mokyklų vadovai (direktoriai, pavaduotojai, skyrių vedėjai) dažniau nei mokytojai yra įsitikinę, kad paveikios priemonės yra tos, kurios dabar aktualizuojamos įgyvendinant nacionalinius ir tarptautinius švietimo projektus. Tai: galimybė

mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą, mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje, nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys, mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose. Tuo tarpu mokytojai dažniau nei vadovai mano, kad paveiki yra tėvų pagalba vaikui mokantis namuose, IKT naudojimas mokant (pradinių klasių mokytojai) drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje (dalyko mokytojai). Tiek dalyko, tiek pradinių klasių mokytojai dažniau nei vadovai pažymi, kad mokinių žemo pažangumo situaciją galėtų pagerinti materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse).

5. Pradinių klasių mokytojai daugelio vertinimui pateiktų priemonių poveikį mokymosi sunkumų turinčių mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai vertina palankiau nei dalyko mokytojai. Ypač išsiskiria užduočių diferencijavimo, praktinio turinio užduočių sprendimo, IKT taikymo mokant poveikio vertinimas. Pradinėse klasėse didesnę poveikį nei vyresnėse klasėse, respondentų nuomone, turi pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu, tėvų įtraukimas, mokyklai sudarant trišales sutartis.
6. Skirtingų dalykų mokytojų nuomonės apie pačias veiksmingiausias ir mažiausiai veiksmingas priemones žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijai ir pažangai didinti iš esmės sutampa. Mažų grupių ir individualios konsultacijos yra tinkamiausias būdas mokymosi sunkumų turinčių mokinių pažangai skatinti beveik visų dalykų mokytojų požiūriu. Mažiausiai paveikiamis visų dalykų mokytojai pripažįsta mokinių darbą vasaros atostogų metu, mokinių skirstymą pagal pasiekimus į grupes klasės ar mokyklos lygmeniu. Kalbų mokytojai santykinai dažniau nei kiti pritaria, kad veiksmingas yra nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys. Nustatyti nuomonių skirtumai nėra dideli. Matematikos mokytojai dažniau nei kiti abejoja, kad mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą galėtų pagerinti jų įtraukimas į popamokines veiklas, kultūrinė edukacija už mokyklos ribų. Jie didesnes galimybes mato IKT taikyme mokant, sudarant galimybę mokiniui pasirinkti užduotis ir dažniau kontroliuojant jų atlikimą. Gamtos mokslų mokytojai rečiau nei kiti nurodo, kad žemus mokinių pasiekimus galėtų pagerinti nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys, tačiau dažniau pritaria, kad didesnės pažangos leistų pasiekti dažni savarankiški ir kontroliniai darbai. Socialinių mokslų dalykų mokytojai santykinai žemiau vertina mokėjimo mokytis kompetencijų ugdymo visose pamokose poveikumą.
7. Mokytojų nuomonė apie priemonių žemų pasiekimų mokinių motyvacijai ir pažangai skatinti poveikį nuo pedagoginio darbo stažo priklauso nedaug. Išsiskiria pedagogų, kurių darbo stažas iki 10 metų grupė, kuri palankiau nei kiti vertina praktinio turinio uždavinių sprendimo, mokėjimo mokytis kompetencijos, teksto suvokimo ir skaitymo gebėjimų ugdymo poveikį mokymosi sunkumus patiriančių mokinių mokymosi pasiekimams, kritiškiau vertina veiksmų, nesusijusių su tiesioginiu mokytojo darbu pamokoje, poveikį: socialinio – emocinio ugdymo programų, kultūrinės edukacijos už mokyklos ribų, kryptingo žemų pasiekimų mokinių įtraukimo į popamokines veiklas bei pagalbos mokiniui specialistų darbo poveikį.
8. Atsakymuose į atvirą klausimą apie skleistinas mokyklos ir individualias patirtis dirbant su žemos motyvacijos ir pažangos mokiniais išryškėjusi priemonių pamokoje įvairovė (diferencijuotos užduotys, mokymasis bendradarbiaujant, IKT technologijų taikymas, pažangos fiksavimas, kaupiamasis vertinimas), pagalbos mokiniui priemonių įvairovė (individualios konsultacijos, bendraamžių, tėvų pagalba), ugdymo organizavimo klausimų

sprendimų mokyklos lygmeniu įvairovė rodo, kad jų taikymas yra labai kontekstualus. Pedagogų atsakymuose išsiskiria ir viena anketoje neišskirta pozicija – pozityvių mokinio – mokytojo santykių kūrimas, parodant dėmesį mokiniui, jo gebėjimų ir poreikių pripažinimą, taip skatinant savivertės augimą, pasitikėjimą savimi, aukštesnius mokymosi / akademinės pažangos siekius.

LITERATŪRA

1. Ališauskienė, S., Miltenienė, L. (2018). Inkliuzinis ar įtraukusis ugdymas: socialinių konstruktyvų interpretacijos švietimo kaitos kontekste. *Specialusis ugdymas*, 1(38), 11–32.
2. Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairėse (2020). Prieiga per internetą: https://vilniustech.lt/files/4431/221/11/12_0/D%C4%97I-Atitikties-mokslini%C5%B3-tyrim%C5%B3-etikai-vertinimo-gair%C5%B3-tvirtinimo-su-pakeitimais%202022.pdf.
3. Barth, P. et al. (1999). *Dispelling the myth: high poverty schools exceeding expectations*. Washington D.C.: Education Trust.
4. Blanden, J. et al. (2015). Understanding the improved performance of disadvantaged pupils in London. *Social Policy in a Cold Climate*, Working paper 21, p.2 – 47.
5. Booth T., Ainscow M. (2002). *Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools*. 2nd edition. CSIE. Prieiga per internetą: <https://www.eenet.org.uk/resources/docs/Index%20English.pdf>.
6. Booth T., Ainscow M. (2016). *The Index for Inclusion: a Guide to School Development led by inclusive values*. 4th edition. IfIN (Index for Inclusion Network). Prieiga per internetą: https://www.ph-noe.ac.at/fileadmin/root_phnoe/Forschung/Migration/Index_curriculum_pages.pdf.
7. Burgess, S. (2014) *Understanding the success of London's schools*. CMPO Working Paper No.14/333. Bristol. Prieiga per internetą: <https://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmpo/migrated/documents/wp333.pdf>.
8. Centre for British Teachers (2014). *Lessons from London Schools: investigating the Success*. Prieiga per internetą: <https://www.educationdevelopmenttrust.com/~media/EDT/Reports/Research/2014/r-london-schools-2014.pdf>.
9. Ciuffetelli Parker, D. (2013). Narrative understandings of poverty and schooling: reveal, revelation, reformation of mindsets. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education*, 4 (1), 1117–1123. Prieiga per internetą: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1090.8051&rep=rep1&type=pdf>.
10. Cohen, J. (1998). *Statistical Power Analysis for the Behavioural Sciences*. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale. Prieiga per internetą: <https://www.utstat.toronto.edu/~brunner/oldclass/378f16/readings/CohenPower.pdf>.
11. Croxford, L. et al. (2009). Teacher attitudes to Quality Assurance and Evaluation (QAE) in Scotland and England. Centre for Educational Sociology. Edinburgh: University of Edinburgh. Prieiga per internetą: https://www.ces.ed.ac.uk/old_site/PDF%20Files/Brief051.pdf.
12. CRPD/C/GC/4. (2016). General comment No. 4, article 24: Right to inclusive education. UN Committee on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD, 2 September 2016. Prieiga per internetą: <http://www.refworld.org/docid/57c977e34.html>.
13. Dietrichson, J., Bøg, M., Filges, T., & Klint Jørgensen, A.-M. (2017). Academic Interventions for Elementary and Middle School Students With Low Socioeconomic Status. *A Systematic Review and Meta-Analysis. Review of Educational Research*, 87(2), 243 – 282. doi:10.3102/0034654316687036
14. Dietrichson, J., Filges, T., Klokke, R. H., Viinholt, B. C., Bøg, M., & Jensen, U. H. (2020). Targeted school-based interventions for improving reading and mathematics for students with, or at risk of, academic difficulties in Grades 7–12: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 16(2), e1081.
15. Dietrichson, J., Filges, T., Seerup, J. K., Klokke, R. H., Viinholt, B. C., Bøg, M., & Eiberg, M. (2021). Targeted school-based interventions for improving reading and mathematics for students with or at risk of academic difficulties in Grades K-6: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 17(2), 1152.
16. EBPO (2013). PISA 2012 Results: Excellence through Equity. Giving Every Student a Chance to Succeed. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-volume-II.pdf>.

17. EEF (2016). A market improvement? A review of the evidence on written marking. Prieiga per internetą: www.efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.angelsolutions.co.uk/wp-content/uploads/2017/11/EEF_Marking_Review_April_2016.pdf.
18. Florian, L. & Linklater, H. (2010). Preparing teachers for inclusive education: using inclusive pedagogy to enhance teaching and learning for all. *Cambridge Journal of Education*, 40 (4), 369-386. Prieiga per internetą: <https://rscd.edu/Departments/Diversity-Initiative/PublishingImages/Pages/Diversity-in-Teaching-and-Learning/Preparing%20teachers%20for%20inclusive%20learning.pdf>.
19. Florian, L. (2016). Inclusive pedagogy. Moray House School of Education Election Briefings: Education from early years to 18, Research and Practice Contributing to Policy. 15th April 2016. Edinburgh: University of Edinburgh. Prieiga per internetą: <https://www.ed.ac.uk/files/atoms/files/electionbriefing7-inclusive-pedagogy-15-05-16.pdf>.
20. Florian, L. et al. (2007). *Achievement and inclusion in schools*, 1st edition, London: Routledge.
21. Gorski, P.C. (2012). Perceiving the problem of poverty and schooling: deconstructing the class stereotypes that mis-shape education practice and policy. *Equity and Excellence in Education*, 45, 302–319. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/254300925_Perceiving_the_Problem_of_Poverty_and_Schooling_Deconstructing_the_Class_Stereotypes_that_MisShape_Education_Practice_and_Policy.
22. Greaves, E. et al. (2014). Lessons from London schools for attainment gaps and social mobility: Social Mobility and Child Poverty Commission Research Report. Prieiga per internetą: http://www.ifs.org.uk/uploads/publications/docs/london_schools_june2014.pdf.
23. Hattie (2018). Visible Learningplus 250+ Influences on Student Achievement . Prieiga per internetą: <https://visible-learning.org/wp-content/uploads/2018/03/VLPLUS-252-Influences-Hattie-ranking-DEC-2017.pdf>
24. Hodgen, J; Foster, C; Coe, R; Brown, M; Higgins, S; Küchemann, D; (2020). Low attainment in mathematics: An investigation focusing on Year 9 students in England. Technical Report. UCL Institute of Education: London, UK. Prieiga per internetą: https://repository.lboro.ac.uk/articles/report/Low_attainment_in_mathematics_an_investigation_focusing_on_Year_9_students_in_England_Technical_report/12471794.
25. Kerr, K. et al. (2010). Social inequality: can schools narrow the gap? Insight 2. British Educational Research Association. Macclesfield: BERA. Prieiga per internetą: <https://www.bera.ac.uk/publication/social-inequality-can-schools-narrow-the-gap>.
26. MacLeod, S. et al. (2015). Supporting the attainment of disadvantaged pupils: articulating success and good practice: Research report. November 2015. London: Department for Education. Prieiga per internetą: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/473975/DFE-RB411_Supporting_the_attainment_of_disadvantaged_pupils_brief.pdf.
27. Marcus, G. (2016). Closing the attainment gap: What can schools do? Scottish Parliament Information Centre (SPICe). Prieiga per internetą: http://www.parliament.scot/ResearchBriefingsAndFactsheets/S5/SB_16-68_Closing_The_Attainment_Gap_What_Can_Schools_Do.pdf.
28. Norwich, B. (2002). Education, inclusion and individual differences: recognising and resolving dilemmas. *British Journal of Educational Studies*, 50 (4), 482 – 502.
29. Rutter, M. (1985). Resilience in the face of adversity. Protective factors and resistance to psychiatric disorder. *The British Journal of Psychiatry*, 147 (6), 598 – 611.
30. Sahlberg, P. (2009). A short history of educational reform in Finland. White paper. Prieiga per internetą: <http://www.oxydiane.net/IMG/pdf/Finland-Sahlberg.pdf>.
31. Sahlberg, P. (2011). *Finnish lessons*. New York: Teachers College Press.

32. Siraj-Blatchford, I. (2011). *Performing against the odds: developmental trajectories of children in the EPPSE 3-16 study*. Research Report DFE- RR128. London: Department for Education. Prieiga per internetą: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/183318/DFE-RR128.pdf.
33. Sosu, E. and Ellis, S. (2014). *Closing the attainment gap in Scottish education*. York: Joseph Rowntree Foundation.
34. The Trouble with Course Choices in Ontario High Schools (2013). Toronto, ON: People for Education. Prieiga per internetą: <https://peopleforeducation.ca/wp-content/uploads/2020/07/People-for-Education-report-on-Applied-and-Academic-streaming.pdf>.
35. Troman, G. et al. (2007). Creativity and performativity policies in primary school cultures. *Journal of Education Policy*, 22 (5), 549 – 572. Prieiga per internetą: https://www.academia.edu/1925477/Creative_and_performativity_policies_in_primary_schools.
36. Wyness, G. (2011). *London' schooling: lessons from the capital*. Centre: Forum. Prieiga per internetą: <http://www.centreforum.org/assets/pubs/london-schooling.pdf>.

PRIEDAI

Apklaustos anketa

Mielas kolega / kolege,

Jūsų mokykla dalyvauja projekte „Bendrojo ugdymo turinio ir organizavimo modelių sukūrimas ir išbandymas bendrajame ugdyme“.

Maloniai prašome Jūsų dalyvauti apklausoje ir remiantis savo profesine patirtimi (nebūtinai šito projekto) atsakyti į klausimus, kuriais siekiama nustatyti, kas yra paveiku klasėje mokytojui dirbant su mokiniais, kurių mokymosi motyvacija ir pasiekimai yra žemi.

Jūsų nuomonė labai svarbi, todėl prašome atsakyti į visus anketos klausimus.

Apklausa anoniminė, duomenys bus analizuojami ir pateikiami tik apibendrinti. Kompiuterio, iš kurio pildysite anketą, IP adresas bus žinomas tik tyrėjams.

Tyrimą vykdo jungtinė tyrėjų komanda. Kilus klausimams rašykite el. paštu: j.valuckiene@gmail.com

KELETAS KLAUSIMŲ APIE JUS:

1. Jūsų mokykla yra:

- ☐ Rajono centre
- ☐ Miestelyje / kaimo vietovėje

2. Jūs esate (galite žymėti keletą atsakymų):

- ☐ Mokyklos vadovas (direktorius, pavaduotojas, skyriaus vedėjas)
- ☐ Pradinių klasių mokytojas
- ☐ Dalyko mokytojas
- ☐ Pagalbos mokiniui specialistas
- ☐ Mokytojo padėjėjas
- ☐ Kita

3. Jūsų pedagoginio darbo stažas:

- ☐ Iki 10 m.
- ☐ Nuo 10 iki 30 m.
- ☐ Daugiau kaip 30 m.

4. Jūsų mokomo dalyko grupė (klausimas tik dalyko mokytojams, galima žymėti keletą atsakymų):

- ☐ Tikyba / etika
- ☐ Kalba (gimtoji / užsienio)
- ☐ Matematika ir informacinės technologijos
- ☐ Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)
- ☐ Socialinių mokslai (istorija, geografija, verslumo pagrindai ir pan.)
- ☐ Menai (dailė, muzika)
- ☐ Technologijos ir žmogaus sauga

PATEIKITE SAVO EKSPERTINĘ NUOMONĘ, KAS PADEDA / GALI PADĖTI MOKYTOJUI, DIRBANČIAM SU MOKINIAIS, KURIŲ MOKYMOSI MOTYVACIJA IR PASIEKIMAI YRA ŽEMI.

5. Kokie MOKYTOJO DARBO PAMOKOJE METODAI skatina žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą?

Įvertinkite poveikumą 5 balų skalėje, kur 1- visiškai nepaveiku, 5 – labai paveiku. NN – nežinau, negaliu atsakyti.

	→					
	1	2	3	4	5	NN
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnesnių, stipresnių grupės)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Kokie MOKYKLOS SPRENDIMAI organizuojant ugdymą skatina žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą?

Įvertinkite sprendimų poveikumą 5 balų skalėje, kur 1- visiškai nepaveiku, 5 – labai paveiku. NN – nežinau, negaliu atsakyti.

	→					
	1	2	3	4	5	NN
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klasės dalijimas pusiau	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktyvi mokyklos projektinė veikla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarpdalykinė integracija	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinio-emocinio ugdymo programos	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

7. Kas padėtų siekti geresnių rezultatų dirbant su žemos motyvacijos ir pasiekimų mokiniais?

Įvertinkite priemonių poveikumą 5 balų skalėje, kur 1- visiškai nepaveiku, 5 – labai paveiku. NN – nežinau, negaliu atsakyti.

	1	2	3	4	5	NN
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų samdomų korepetitorių pagalba	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Koks ugdymo organizavimo modelis labiausiai tiktų didinant žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvaciją ir pažangą?

Įvertinkite kiekvieno modelio tinkamumą 5 balų skalėje, kur 1- visiškai netinka, 5 – labai tinka. NN – nežinau, negaliu atsakyti.

	1	2	3	4	5	NN
Tiesioginis mokymas (tikslų išdėstymas, aiškinimas, demonstravimas, pavyzdžiai, pratybos mokytojui vadovaujant, kartojimas, grįžtamasis ryšys)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokymasis tyrinėjant (sudominimas, problemos kėlimas, informacijos rinkimas ir eksperimentavimas, analizė, apibendrinimas)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Projektinis mokymasis (ilgesni kompleksiniai projektai)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mokymasis bendraujant ir bendradarbiaujant (užduočių atlikimas komandoje)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Integruotas teminis mokymasis (visas dalykų pamokas jungianti bendra tema)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Savivaldis mokymasis (problemos apibrėžimas, dėmesio sutelkimas / planavimas, strategijos naudojimas, savęs vertinimas ir klaidų aptikimas, sunkumų įveikimas, savęs apdovanojimas)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nuotolinis mokymasis	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Kokiomis Jūsų asmeninėmis ir Jūsų mokyklos patirtimis galėtų pasinaudoti kitos mokyklos, gerindamos savo mokinių mokymosi motyvaciją ir pasiekimus?

.....

Dėkojame už Jūsų atsakymus! ☺

P1 lentelė. Mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvacijos ir pažangos stiprinimo priemonių poveikio vertinimas (proc., N=380)

	Visiškai nepaveiku	Labiau nepaveiku, nei paveiku	Nei paveiku, nei nepaveiku	Labiau paveiku, nei nepaveiku	Labai paveiku	Nežinau, negaliu atsakyti
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnesnių, stipresnių grupės)	4,6	12,1	34,7	32,6	13,2	3,0
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	0,9	2,6	10,9	37,6	47,2	0,8
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	2,6	6,8	28,2	38,4	22,3	1,7
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	0,6	1,7	11,2	41,7	44,4	0,4
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	1,4	6,8	24,6	37,4	27,1	2,7
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	0,9	8,7	20,7	37,6	28,4	3,7
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	1,5	7,7	22,9	39,3	26,1	2,6
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	0,6	2,6	13,1	38,9	43,1	1,7
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	3,8	10,6	22,1	38,2	23,6	1,7
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	0,9	5,0	18,3	36,8	38,2	0,8
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	4,1	9,4	36,4	34,6	14,4	1,2
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	33,1	34,6	18,7	8,5	1,2	4,0
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	10,2	16,4	29,5	20,5	12,8	10,6
Klasės dalijimas pusiau	3,9	6,0	17,4	30,6	32,7	9,4
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	2,0	2,4	14,8	38,8	40,6	1,4
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	1,4	1,8	13,3	38,9	42,2	2,3
Aktyvi mokyklos projektinė veikla	1,7	7,7	24,8	38,9	25,1	1,8
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	0,5	0,9	10,6	35,9	51,6	0,5
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	1,1	2,7	18,8	41,5	34,8	1,1
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	0,6	1,9	16,8	40,3	35,5	5,0

Tarpdalykinė integracija	2,3	7,5	30,8	38,9	18,5	2,0
Socialinio-emocinio ugdymo programos	3,2	4,5	31,1	40,0	17,8	3,3
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	0,6	3,2	15,2	37,9	41,2	2,0
Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	2,0	4,9	23,7	38,3	27,7	3,4
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	1,4	5,4	22,2	38,0	31,5	1,4
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	3,1	6,7	22,9	29,4	29,7	8,1
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	1,3	3,6	17,8	36,6	32,2	8,5
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	4,5	7,5	27,8	31,8	14,6	13,9
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	2,3	5,3	19,7	40,2	28,3	4,3
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	0,8	2,7	18,5	42,1	34,2	1,7
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais	2,9	3,7	24,9	36,9	26,6	5,0
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	1,2	4,7	18,0	34,3	39,0	2,8
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	0,6	3,1	12,5	32,8	49,3	1,7
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	13,6	21,1	31,6	14,7	6,0	13,1
Tėvų samdomų korepetitorių pagalba	2,1	7,9	31,6	29,4	13,0	16,0

Pastaba – taikomas svorių metodas.

P2 lentelė. Mokymosi strategijų tinkamumas stiprinant mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvaciją ir pažangą (proc., N=380)

	Visiškai netinka	Labiau netinka, nei tinka	Nei tinka, nei netinka	Labiau tinka, nei netinka	Labai tinka	Nežinau, negaliu atsakyti
Tiesioginis mokymas (tikslų išdėstymas, aiškinimas, demonstravimas, pavyzdžiai, pratybos mokytoji vadovaujant, kartojimas, grįžtamasis ryšys)	1,4	4,5	14,6	43,7	34,4	1,3
Mokymasis tyrinėjant (sudominimas, problemos kėlimas, informacijos rinkimas ir eksperimentavimas, analizė, apibendrinimas)	0,3	3,8	9,8	37,3	47,9	0,9
Projektinis mokymasis (ilgesni kompleksiniai projektai)	2,0	6,9	32,7	35,9	17,8	4,6
Mokymasis bendraujant ir bendradarbiaujant (užduočių atlikimas komandoje)	1,2	3,7	24,0	45,7	24,0	1,5
Integruotas teminis mokymasis (visas dalykų pamokas jungianti bendra tema)	2,6	6,0	25,4	37,1	23,2	5,7
Savivaldis mokymasis (problemų apibrėžimas, dėmesio sutelkimas / planavimas, strategijos naudojimas, savęs vertinimas ir klaidų aptikimas, sunkumų įveikimas, savęs apdovanojimas)	4,2	8,2	26,0	37,7	19,5	4,4
Nuotolinis mokymasis	38,8	27,6	17,5	7,6	6,0	2,6

P3 lentelė. Apibendrintas mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvacijos ir pažangos stiprinimo 35 priemonių poveikio vertinimas (vidurkių vidurkis ir standartinis nuokrypis)

	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Tikyba / etika	3,98 ^a	0,42
Menai (dailė, muzika)	3,94 ^a	0,43
Socialinių mokslai (istorija, geografija, verslumo pagrindai ir pan.)	3,81 ^{ab}	0,47
Matematika ir informacinės technologijos	3,79 ^b	0,42
Technologijos ir žmogaus sauga	3,75 ^b	0,48
Kalba (gimtoji / užsienio)	3,73 ^{bc}	0,52
Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)	3,62 ^c	0,51

Skirtingos raidės žymi statistiškai reikšmingus skirtumus. Wilcoxon testas, $p < 0,05$

P4 lentelė. Žemų pasiekimų mokinių mokymosi motyvacijos ir pažangos stiprinimo priemonių poveikio vertinimas priklausomai nuo dėstomo dalyko. Standartizuota skalė.

	Tikyba / etika	Kalba (gimtoji / užsienio)	Matematika ir informacinės technologijos	Gamtos mokslai (gamta ir žmogus, biologija, chemija, fizika)	Socialinių mokslai (istorija, geografia, verslumo pagrindai ir pan.)	Menai (dailė, muzika)	Technologijos ir žmogaus sauga
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	4,25	4,42	4,30	4,28	4,38	4,43	4,12
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	4,50	4,12	4,17	4,39	4,45	4,25	4,35
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	4,33	4,28	4,15	4,28	4,20	4,47	3,94
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	4,25	4,34	4,20	4,00	4,36	4,11	4,06
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	4,33	4,14	4,17	4,03	4,10	4,22	4,24
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	4,33	4,19	4,25	4,03	4,11	4,14	4,38
Mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas visose pamokose	4,36	4,22	4,23	3,98	4,00	4,35	3,82
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	4,17	4,06	4,22	3,89	4,07	4,35	4,06
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	4,08	3,95	4,07	4,15	4,21	4,00	4,06
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	4,58	3,97	3,90	4,00	4,27	4,30	4,00
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	4,17	4,05	4,09	3,85	4,00	4,05	4,06
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	4,42	3,96	3,96	3,97	4,08	4,41	3,88
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	4,18	3,94	4,04	3,87	4,14	4,00	3,80
Klasės dalijimas pusiau	3,67	4,08	4,13	3,69	3,77	3,79	4,18
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	4,08	4,10	4,06	3,50	3,81	3,90	3,88
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	4,33	3,89	3,79	3,62	4,10	4,10	3,86
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	3,92	3,91	3,62	3,75	4,07	4,14	3,94
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	4,42	3,86	3,57	3,82	3,82	4,20	3,81
Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	3,92	3,87	3,58	3,77	4,00	3,86	3,73
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	4,00	3,77	3,75	3,53	3,78	4,19	3,71
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniiais	3,92	3,67	3,79	3,64	3,86	4,00	3,73
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	3,82	3,78	3,79	3,51	3,73	3,85	3,88
Aktyvi mokyklos projektinė veikla	3,92	3,71	3,61	3,74	3,89	3,90	3,75
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	4,17	3,52	4,02	3,55	3,70	3,67	3,81

Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	3,75	3,55	3,83	3,26	3,72	3,75	3,88
Tarpdalykinė integracija	4,00	3,51	3,48	3,34	3,67	4,05	3,53
Socialinio-emocinio ugdymo programos	4,00	3,51	3,40	3,29	3,74	4,15	3,56
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	3,67	3,59	3,66	3,32	3,43	3,55	3,35
Tėvų samdomų korepetitorių pagalba	3,60	3,31	3,60	3,17	3,64	3,87	3,92
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	3,82	3,29	3,63	3,56	3,38	3,84	3,27
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	4,00	3,40	3,35	3,14	3,65	3,80	3,46
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnesnių, stipresnių grupės)	3,73	3,18	3,61	3,26	3,17	3,53	3,24
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	3,20	3,00	3,43	2,92	3,15	3,47	3,25
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	3,00	2,48	2,71	2,71	2,89	2,50	2,88
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	2,55	1,90	2,36	1,74	2,04	2,65	1,71

Legenda.

Žalia spalva pažymėti laukeliai, kuriuose įrašytos aukščiausios vertės, geltona – žemiausios vertės lentelėje (vidurkiai skalėje nuo 1 iki 5). Kuo sodresnė spalva, tuo didesnis (žalia) ar mažesnis (geltona) vertinamos priemonės poveikis dalyko mokytojų požiūriu.

P5 lentelė. Mokymosi sunkumų patiriančių mokinių motyvacijos ir pažangos stiprinimo priemonių poveikio vertinimas atsižvelgiant į pedagoginio darbo stažą. Z- skalė

	Iki 10 m.	Nuo 10 iki 30 m.	Daugiau kaip 30 m.
Mokinių skirstymas į grupes pagal gebėjimus pamokoje (silpnesnių, stipresnių grupės)	0,13	0,02	-0,03
Užduočių diferencijavimas pagal mokinių gebėjimus	-0,12	-0,08	0,03
Galimybė mokiniui pačiam pasirinkti užduotis pagal sunkumą	0,17	-0,15	0,05
Praktinio turinio, gyvenimiškų užduočių sprendimas klasėje	0,35	-0,09	-0,01
IKT naudojimas mokant („Eduka“ aplinka, mokomosios programėlės ir pan.)	0,04	0,08	-0,09
Praktinio turinio užduotys, projektai už mokyklos ribų	-0,04	0,00	-0,07
Ugdymas karjerai, parodant dalyko ir profesijų ryšius	-0,04	0,10	-0,09
Drausmės ir disciplinos palaikymas pamokoje	-0,07	-0,02	0,03
Mokinių mokymosi įsivertinimas kiekvienoje pamokoje	0,12	-0,09	-0,02
Nuolatinis mokinio pažangos stebėjimas ir individualus grįžtamasis ryšys	-0,31	-0,09	0,04
Dažnas pasiekimų tikrinimas (savarankiški, kontroliniai darbai)	-0,13	-0,10	0,13
Mokymosi užduotys vasaros atostogoms („pataisos“)	0,35	-0,03	0,01
Mokinių skirstymas į klases pagal pasiekimus	0,06	0,02	0,02
Klasės dalijimas pusiau	-0,17	0,00	0,04
Mokėjimo mokyti kompetencijos ugdymas visose pamokose	0,28	0,07	-0,12
Teksto skaitymo ir suvokimo gebėjimų gerinimas visose pamokose	0,24	-0,05	-0,01
Aktyvi mokyklos projektinė veikla	-0,03	0,07	-0,09
Mokytojo individualios ar mažų grupių konsultacijos	0,15	0,10	-0,11
Bendraamžių pagalba mokantis mokykloje ar namuose	-0,16	0,23	-0,21
Asmeninis mokinio kuravimas / mokytojo mentorystė	0,13	0,06	-0,10

Tarpdalykinė integracija	-0,16	0,07	-0,07
Socialinio-emocinio ugdymo programos	-0,24	0,11	-0,11
Pagalbos mokiniui specialistų darbas su mokiniu	-0,44	0,05	-0,05
Kryptingas žemų pasiekimų mokinių įtraukimas į popamokines veiklas (mokyklos koncertus, vaidinimus ir pan.)	-0,62	0,11	-0,06
Kultūrinė edukacija už mokyklos ribų (pvz., edukacijos muziejuose, spektaklių lankymas)	-0,28	0,08	-0,05
Materialinės paskatos mokytojams (pvz. priedai už darbą nepalankaus SEK mokyklose / klasėse)	-0,03	0,13	-0,06
Didesnis ugdymo aplinkos finansavimas nepalankaus SEK mokyklose	-0,03	0,05	-0,04
Tiksliniai mokymai vadovams, vadovaujantiems nepalankaus SEK mokykloms	-0,44	0,01	-0,01
Tiksliniai mokymai mokytojams, dirbantiems žemesnių pasiekimų klasėse	0,30	0,05	-0,08
Keleto mokytojų bendradarbiavimas sprendžiant konkretaus mokinio pasiekimų problemas	-0,03	0,11	-0,15
Kolegų mentorystė / koučingas mokytojams, dirbantiems su žemų pasiekimų mokiniais	-0,22	0,09	-0,10
Tėvų įtraukimas, trišalės sutartys vaiko mokymosi motyvacijos, atsakomybės didinimui	-0,15	0,11	-0,13
Tėvų pagalba vaikui mokantis namuose	-0,01	0,14	-0,10
Tėvų mokiniui duodami pinigai ar kitas materialus paskatinimas už geresnius rezultatus	0,57	-0,02	-0,04
Tėvų samdomų korepetitorių pagalba	-0,03	0,09	-0,05

Legenda.

Duomenys pateikiami standartizuotoje skalėje, kurios vidurkis yra 0, o standartinis nuokrypis – 1.

Teigiamos grupės vidurkio reikšmės parodo, kad veiksnio poveikis vertinamas aukščiau, nei visoje imtyje, neigiamos – žemiau nei visoje imtyje.

Vidurkių skirtumo interpretacija: 0,2 – skirtumas mažas, 0,5 – vidutinis, 0,8 – didelis.

Žalia spalva pažymėti laukeliai, kuriuose grupės vidurkis 0,2 standartinio nuokrypio ar daugiau didesnis už imties vidurkį, geltona spalva pažymėti laukeliai, kuriuose grupės vidurkis 0,2 standartinio nuokrypio ar daugiau mažesnis už imties vidurkį